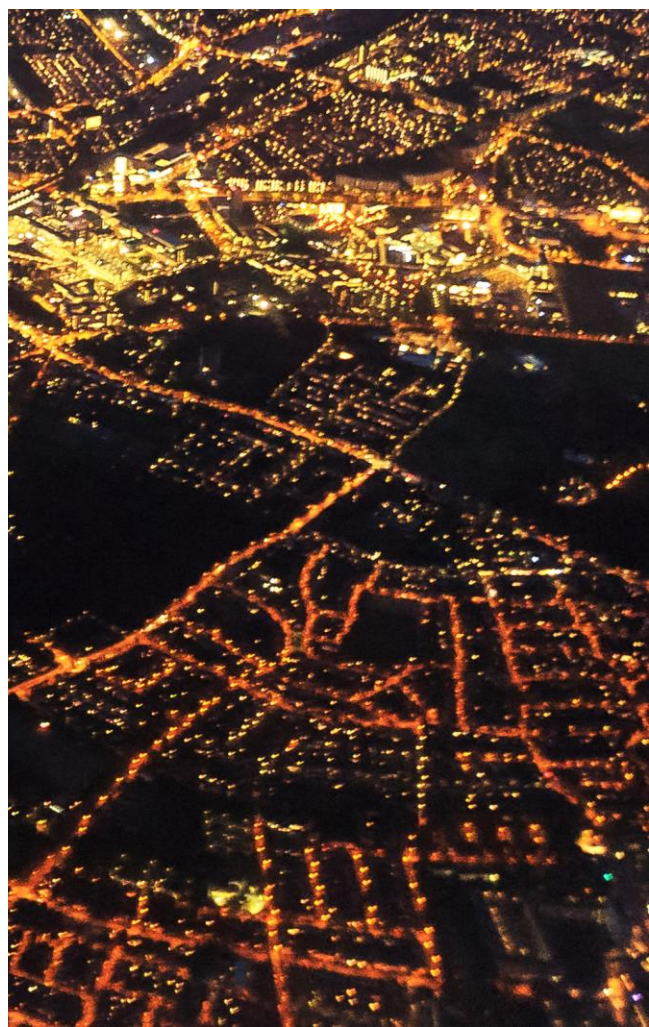
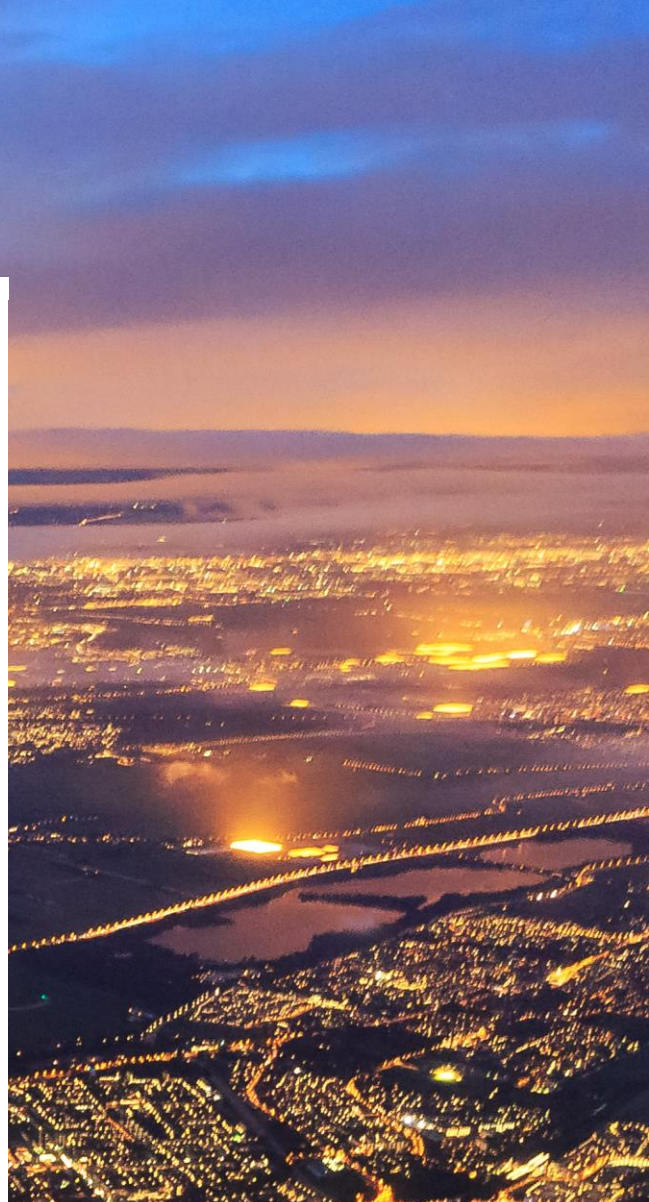

Eenduidiger meten en rapporteren van SDG-impact voor bedrijven en gemeenten

18 september 2020

Inhoud

01	Samenvatting onderzoeksresultaten	3
02	Onderzoeksdoelstellingen, -achtergrond en -aanpak	7
03	SDG-impactmeet- en –rapportage-instrumenten	16
04	Harmonisatie-elementen en knelpunten	27
05	Verbeterpotentieel en suggesties voor acties	35
	Appendix	42
	A Het instrumentenlandschap	43
	B SDG-gerelateerde indices	51
	C Instrumenten voor het zetten van de eerste stappen	52

Samenvatting onderzoeksresultaten

01

Eenduidiger meten en rapporteren van SDG-impact voor bedrijven en gemeenten

Er is een toenemende behoefte vanuit organisaties om zicht te krijgen op de eigen bijdrage aan de realisatie van de Sustainable Development Goals (SDG's). In de praktijk blijkt dit echter complex en is informatie moeilijk vergelijkbaar en aggregaerbaar. Relevantere en eenduidigere impactmeting en –rapportering helpt om te bepalen of Nederland en individuele organisaties op de goede weg zijn voor het behalen van de SDG's.

Onderzoeksdoelstellingen, -achtergrond en -aanpak

Behoeftte aan versterking SDG-impactmeting en -rapportering

Nederland heeft zich, samen met 192 andere landen, gecommitteerd aan de realisatie van zeventien Sustainable Development Goals. Dit zijn de doelen die de VN heeft gesteld om meest urgente mondiale problemen op het gebied van armoede, ongelijkheid, milieuvervuiling en klimaatverandering in 2030 op te lossen. De VN zijn zich ervan bewust dat regeringen niet in staat zijn om de SDG's alleen te realiseren. Zij hebben daarom nadrukkelijk een beroep gedaan op bedrijven en andere organisaties om bij te dragen aan het behalen van de SDG's. Inmiddels zijn vele organisaties aan de slag gegaan met het leveren van een actieve bijdrage hieraan. Zo zijn bij SDG-Nederland, een stichting die het ontstaan van een SDG-community nastreeft, inmiddels zo'n achthonderd (grote en kleine) partijen aangesloten.

Vraag is of en hoeveel de inspanningen van regeringen, bedrijven en andere organisaties bijdragen aan het oplossen van de problemen. Dragen hun inspanningen daadwerkelijk bij aan het realiseren van de SDG's? Doen zij het goede? Waar kunnen ze extra stappen zetten? Niet alleen bedrijven en andere organisaties, maar ook de Rijksoverheid heeft behoefte aan inzicht in het totaal van alle Nederlandse inspanningen die bijdragen aan het realiseren van de zeventien duurzaamheidsdoelen.

Een oplossing hiervoor is het formuleren van een realistische SDG-ambitie om vervolgens aan de hand van indicatoren de bereikte resultaten te meten, te rapporteren en hierop te sturen. Vele organisaties hebben eerste stappen gezet in dit zogenoemde impactmeet en –rapportageproces, maar in de praktijk blijkt dit zeer complex te zijn. Het definiëren van dergelijke ambities, het opstellen van indicatoren en het verzamelen van data hierover is al ingewikkeld voor elke organisatie afzonderlijk. Er bestaan wel allerlei instrumenten die organisaties kunnen helpen, maar die verschillen en elke organisatie past deze op haar eigen manier toe. Dit maakt het heel ingewikkeld om prestaties van organisaties op SDG-gebied met elkaar te vergelijken, laat staan dat alle prestaties samengevoegd ('geaggregeerd') kunnen worden om een totaalbeeld te krijgen. De vraag hoe dat verbeterd kan worden, is onderwerp van dit onderzoek, waarvoor de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken en Economische Zaken en Klimaat opdracht hebben gegeven.

Onderzoeksdoelstellingen en aanpak

Hoe kan SDG-impactmeting en –rapportering in Nederland verder versterkt worden? Hoe krijgen we meer inzicht in de voortgang bij het verwezenlijken van de SDG's in 2030? Kunnen we toewerken naar een meer eenduidige SDG-impactrapportering? En hoe dan?

De doelstellingen van dit onderzoek zijn het:

- in kaart brengen van (Nederlandse) SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten, in hoeverre deze instrumenten verschillen, overeenkomen en of deze daadwerkelijk effectief zijn voor eenduidigere SDG- rapportering;
- identificeren van knelpunten en verbeterpotentieel op weg naar meer eenduidige SDG-impactrapportering;
- definiëren van vervolgstappen voor meer eenduidige SDG-impactrapportering.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, hebben we voor een brede onderzoeks-aanpak gekozen. Bronnenonderzoek en onze analyse van de resultaten daarvan is aangevuld en getoetst door middel van gesprekken met verschillende belanghebbenden.

Dit onderzoek richt zich wat betreft de gebruikers van de instrumenten op bedrijven en gemeenten. Binnen de groep bedrijven hebben we onderscheid gemaakt tussen grote bedrijven en het MKB. Bedrijven en gemeenten zijn aangeduid als 'organisaties' als beide zijn bedoeld. Zie hoofdstuk 2.4 voor een gedetailleerde toelichting van ons onderzoeks-aanpak.

Onderzoeksresultaten

Beter vergelijkbare en relevantere SDG-rapportages vragen om meer eenduidigheid in (en dus harmonisatie van) het meten en rapporteren van de SDG-impact. Dit rapport gaat in op wat harmonisatie precies inhoudt, wat de belangrijkste knelpunten zijn die verdere harmonisatie in de weg staan en doet suggesties voor acties.

Versnipperd instrumentenlandschap vraagt om meer harmonisatie

Op basis van ons bronnenonderzoek zien we een divers en versnipperd aanbod van SDG- impactmeet- en -rapportage-instrumenten dat in Nederland kan worden toegepast (zie appendix A voor de instrumenteninventarisatie). Het landschap is moeilijk te doorgronden en organisaties die de instrumenten gebruiken geven aan 'door de bomen het bos niet meer zien'. Er is geen sprake van een de facto standaardinstrument in Nederland. Daarom is de impact van organisaties op de SDG's moeilijk te vergelijken en te aggregeren.

We zien dat de bestaande instrumenten minder effectief zijn om tot eenduidige SDG-impactrapportages te komen. De redenen die we tegen zijn gekomen met dit onderzoek zijn:

- de instrumenten voldoen (nog) niet goed genoeg aan de behoeften van gebruikers;
- de diversiteit aan opties en keuzes in het dataverzameling- en rapportageproces is groot;
- het is niet altijd duidelijk welke instrumenten geschikt zijn en ingezet kunnen worden voor welke (combinatie van) doeleinden;
- de basisprincipes voor impactmeting en –rapportage bestaan, deze worden echter niet altijd toegepast;
- de basisprincipes zijn nog niet voldoende geharmoniseerd;
- de verscheidenheid aan SDG-impact en -rapportage-indicatoren is groot;
- er is nauwelijks consensus bij sectoren en organisaties over wat er gerapporteerd moet worden;
- de indicatoren worden op verschillende manieren berekend, zelfs als deze gestandaardiseerd zijn.

Het voorschrijven van één (huidig) instrument versterkt SDG-rapportering niet

Harmonisatie tot op zekere hoogte is nodig om de SDG-impactinformatie van de organisaties relevanter en vergelijkbaar te maken. Daarmee wordt SDG-impactrapportering in Nederland versterkt. Maar wat houdt harmonisatie precies in? En hoeveel 'meer harmonisatie' is er nodig? Het meten en rapporteren over de SDG's is een breed onderwerp, waarbij verschillende elementen een rol spelen. Zo zal het simpelweg voorschrijven van een bepaald instrument alleen niet leiden tot versterking van SDG-impactrapportering in Nederland.

Om beter te kunnen specificeren wat er precies met harmonisatie wordt bedoeld en wat hiervoor nodig is, maken wij onderscheid tussen de volgende harmonisatie-elementen:

- toepassing van basisprincipes van impactmeting en -rapportage (denk bijvoorbeeld aan begrippen als 'waardecreatie' of 'materialiteitsanalyse');
- de instrumenten zelf die organisaties in staat stellen de SDG- impact te meten en hierover te rapporteren;
- de indicatoren die worden gebruikt.

Om vast te kunnen stellen wat er precies nodig is voor 'meer harmonisatie', hebben we het huidige en gewenste harmonisatieniveau van SDG-impactmeting en –rapportering onderzocht. Met het gewenste harmonisatieniveau bedoelen we de mate van standaardisatie dat vereist is om tot eenduidigere SDG- impactrapportages te komen. Volledige harmonisatie (alle organisaties rapporteren dezelfde indicatoren met dezelfde instrumenten en op basis van dezelfde impact-basisprincipes) is niet altijd nodig, wenselijk of praktisch. We zien wel een duidelijke kloof tussen het huidige en het gewenste harmonisatieniveau. Er is actie nodig om die kloof te dichten.

Knelpunten en verbeterpotentieel voor meer eenduidige SDG- impactrapportages

We hebben zes knelpunten geïdentificeerd die eenduidigere SDG-impactrapportages in de weg staan (zie hoofdstuk 4.2). Deze knelpunten hebben bijvoorbeeld te maken met de complexiteit van impactmeten en het versnipperde instrumentenlandschap. Maar knelpunten zitten ook in de randvoorwaarden voor harmonisatie. Zo is de toegevoegde waarde om inspanningen op het gebied van de SDG's inzichtelijk te maken niet voor iedereen duidelijk.

Hieraan gekoppeld zien we verschillende acties die potentieel tot verbeteringen leiden.

- Er zijn op globaal niveau diverse harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven gaande op het gebied van impactmeten (zie hoofdstuk 4.1). Hiervan zullen de uitkomsten afgewacht en de leerpunten meegenomen moeten worden. Wij achten in de Nederlandse context een nieuw, aanvullend initiatief gericht op meer harmonisatie van (SDG)-impact rapportages/ instrumenten niet wenselijk.
- Instrumenten moeten verder ontwikkeld en verbeterd worden.
- Om de rapportages beter vergelijkbaar te maken, zal er binnen sectoren verder gewerkt moeten worden aan sets van basisindicatoren. Hierbij moet aangehaakt worden bij de diverse lopende initiatieven die zich richten op de verdere concretisering van de SDG's en hun onderliggende indicatoren voor de private sector.

- Het is van groot belang om het momentum rondom de SDG's vast te houden door de aandacht te vestigen op actiegerichte initiatieven en op de voordelen van de 'gemeenschappelijke taal' die zich door de SDG's ontwikkelt. Voor alle doelgroepen (het MKB, gemeenten en grote bedrijven) moet helder zijn wat de voordelen zijn van SDG-impactmeting en -rapportage en hoe juist dit hen kan helpen om gericht tot actie over te gaan.
- Meer delen van kennis en best practices voor het meten en rapporteren over de SDG's.
- Meer duidelijkheid en bewustwording over wat 'meer harmonisatie' inhoudt, komt de effectiviteit van standaardisatie-inspanningen ten goede.

Concrete vervolgstappen voor meerdere partijen

Belangrijk is het besef dat harmonisatie (en dus consensus) op het gebied van (SDG)-impactmeting en -rapportering tijd kost en dat het een pad is dat momenteel stap voor stap bewandeld wordt. Niet alleen in Nederland, maar ook op mondiaal niveau is er behoefte om maatschappelijke impact in het algemeen en de bijdrage aan de SDG's in het bijzonder eenduidiger en inzichtelijk te maken. Wereldwijd lopen daarom verschillende initiatieven om impactmeting relevanter en vergelijkbaarder te maken (zie hoofdstuk 4).

Het toewerken naar meer consensus op het gebied van het meten en rapporteren van SDG-impact vindt dus op verschillende niveaus plaats: op internationaal, nationaal, lokaal en sectoraal niveau. Op elk niveau zijn er uiteenlopende handelingsmogelijkheden en reeds lopende acties. Hiermee hebben wij rekening gehouden bij onze voorstellen voor acties voor de partijen in Nederland.

In dit onderzoek hebben we ons met name gericht op het definiëren van acties die de Rijksoverheid zou kunnen ondernemen. Wij willen echter benadrukken dat de Rijksoverheid niet alleen voor (meer) harmonisatie kan zorgen en hebben dus ook mogelijke acties geformuleerd voor netwerkorganisaties, aanbieders en gebruikers van instrumenten en zogenoemde harmonisatie-initiatieven. We willen voorkomen dat partijen naar elkaar of de Rijksoverheid (blijven) kijken om het SDG-wiel in beweging te krijgen. Uiteindelijk gaat het erom dat alle partijen de samenwerking opzoeken, ook bij het oppakken van potentiële vervolgacties.

Harmonisatie van basisprincipes van impactmeting en -rapportage

- *Netwerkorganisaties*: breng de resultaten van bestaande harmonisatie- en standaardisatie-initiatieven voor impactmeten samen en coördineer kennisdeling;
- *Gebruikers*: maak gebruik van de basisprincipes voor impactmeting (zoals het materialiteitsprincipe).

Harmonisatie van SDG-impactmeet- en -rapportage- instrumenten

- *Rijksoverheid*: speel een stimulerende rol in het verbeteren en actualiseren van de huidige instrumenten;
- *Aanbieders en gebruikers*: scherp huidige instrumenten aan en verbeter de transparantie over de toepasbaarheid en werking van instrumenten.

Harmonisatie van de indicatoren die worden gebruikt

- *Rijksoverheid*: maak een routekaart voor de steeds verdere uitbreiding van indicatorensets en geef sturing met een Nationale SDG-Strategie;
- *Netwerkorganisaties*: werk aan de verdere vertaling van de SDG's, subdoelstellingen en indicatoren;
- *Aanbieders*: scherp indicatorensets aan op basis van lopende harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven en houd rekening met sector-specifica;
- *Gebruikers*: maak (zo veel mogelijk) gebruik van sectorspecifieke en eenduidige indicatoren (bijvoorbeeld opgesteld door GRI of een van de harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven) als basisset, naast eigen, organisatiespecifieke-indicatoren (op basis van het materialiteitsprincipe).

Randvoorwaarden voor harmonisatie

- *Rijksoverheid*: creëer verdere prikkels voor organisaties om met de SDG's aan de slag te gaan;
- *Rijksoverheid*: integreer impactmeting en -rapportage verder in bestaande rapportageverplichtingen;
- *Rijksoverheid en netwerkorganisaties*: rol een Nationale SDG-strategie uit;
- *Rijksoverheid*: zelf zichtbaar het goede voorbeeld geven;
- *Netwerkorganisaties en kennisinstututen*: coördineer kennisontwikkeling en -deling;
- *Netwerkorganisaties*: breng de ambitie per harmonisatie-element en doelgroep in kaart;
- *Harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven*: schep duidelijkheid over de verschillende harmonisatiemogelijkheden en maak inzichtelijk aan welk element wordt gewerkt.

Onderzoeksdoelstellingen,
-achtergrond en -aanpak

02

2.1 Onderzoeksdoelstellingen

Organisaties rapporteren op verschillende manieren over hun bijdrage aan de realisatie van de SDG's. Informatie over de voortgang is daardoor moeilijk te vergelijken en te aggregeren. Wij inventariseren in dit onderzoek de verschillende instrumenten die gemeenten en bedrijven (kunnen) inzetten om hun SDG-impact te meten en te rapporteren. Vervolgens kijken we naar de knelpunten, verbeterpotentieel en acties om SDG-impactmeting en rapportering te versterken en eenduidiger te maken.

Behoeftte aan versterking SDG-impactmeting en -rapportering

Nederland heeft zich, samen met 192 andere landen, gecommitteerd aan de realisatie van zeventien Sustainable Development Goals. Dit zijn de doelen die de VN heeft gesteld om meest urgente mondiale problemen op het gebied van armoede, ongelijkheid, milieuvervuiling en klimaatverandering in 2030 op te lossen. De VN zijn zich ervan bewust dat regeringen niet in staat zijn om de SDG's alleen te realiseren. Zij hebben daarom nadrukkelijk een beroep gedaan op bedrijven en andere organisaties om bij te dragen aan het behalen van de SDG's. Inmiddels zijn vele organisaties aan de slag gegaan met het leveren van een actieve bijdrage hieraan. Zo zijn bij SDG-Nederland, een stichting die het ontstaan van een SDG-community nastreeft, inmiddels zo'n achthonderd (grote en kleine) partijen aangesloten.

Vraag is of en hoeveel de inspanningen van regeringen, bedrijven en andere organisaties bijdragen aan het oplossen van de problemen. Dragen hun inspanningen daadwerkelijk bij aan het realiseren van de SDG's? Doen zij het goede? Waar kunnen ze extra stappen zetten? Niet alleen bedrijven en andere organisaties, maar ook de Rijksoverheid heeft behoefte aan inzicht in het totaal van alle Nederlandse inspanningen die bijdragen aan het realiseren van de zeventien duurzaamheidsdoelen.

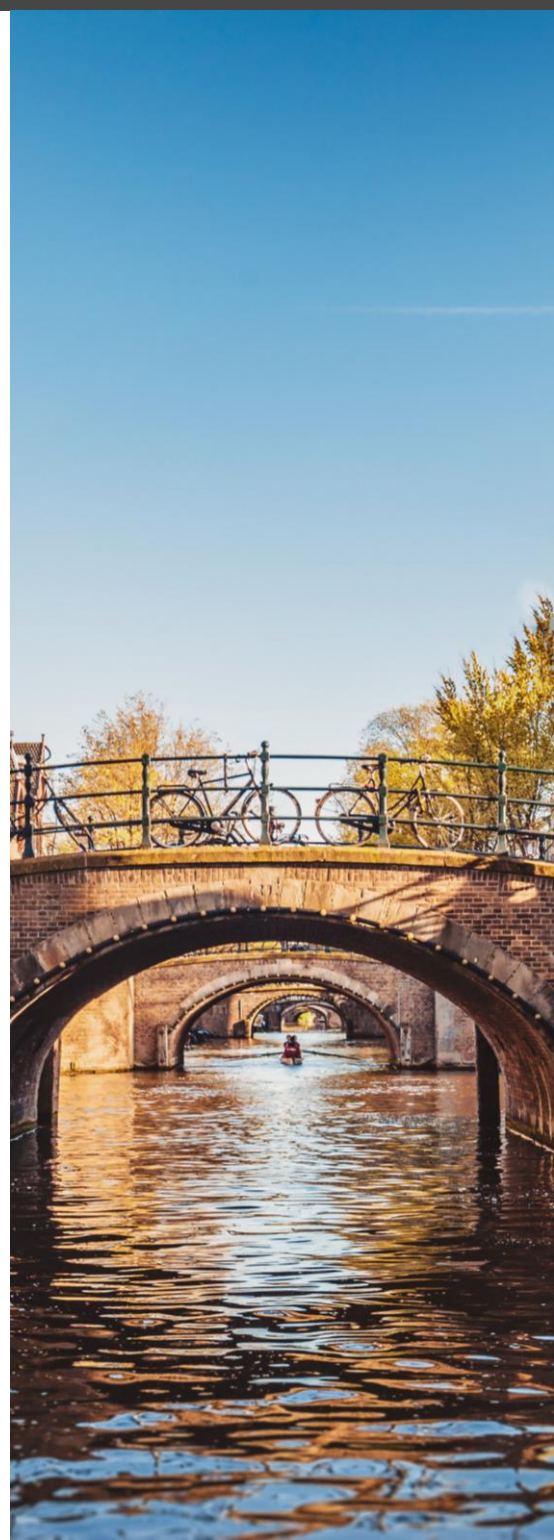
Een oplossing hiervoor is het formuleren van een realistische SDG-ambitie om vervolgens aan de hand van indicatoren de bereikte resultaten te meten, te rapporteren en hierop te sturen. Vele organisaties hebben eerste stappen gezet in dit zogenoemde impactmeet en –rapportageproces, maar in de praktijk blijkt dit zeer complex te zijn. Het definiëren van dergelijke ambities, het opstellen van indicatoren en het verzamelen van data hierover is al ingewikkeld voor elke organisatie afzonderlijk. Er bestaan wel allerlei instrumenten die organisaties kunnen helpen, maar die verschillen en elke organisatie past deze op haar eigen manier toe. Dit maakt het heel ingewikkeld om prestaties van organisaties op SDG-gebied met elkaar te vergelijken, laat staan dat alle prestaties samengevoegd ('geaggregeerd') kunnen worden om een totaalbeeld te krijgen. De vraag hoe dat verbeterd kan worden, is onderwerp van dit onderzoek, waarvoor de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken en Economische Zaken en Klimaat opdracht hebben gegeven.

Onderzoeksdoelstellingen

Hoe kan SDG-impactmeting en –rapportering in Nederland verder versterkt worden? Hoe krijgen we meer inzicht in de voortgang bij het verwezenlijken van de SDG's in 2030? Kunnen we toewerken naar een meer eenduidige SDG-impactrapportering? En hoe dan?

De doelstellingen van dit onderzoek zijn het:

- in kaart brengen van (Nederlandse) SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten, in hoeverre deze instrumenten verschillen, overeenkomen en of deze daadwerkelijk effectief zijn voor eenduidigere SDG- rapportering;
- identificeren van knelpunten en verbeterpotentieel op weg naar meer eenduidige SDG-impactrapportering;
- definiëren van vervolgstappen voor meer eenduidige SDG-impactrapportering.

2.2 Achtergrond: De doelen, subdoelstellingen en indicatoren van de SDG's

De Verenigde Naties (VN) hebben zeventien SDG's geformuleerd voor een duurzame en inclusieve wereld in 2030. Deze doelstellingen zijn voor nationale en lokale overheden vertaald in 169 subdoelstellingen en 232 indicatoren. Voor bedrijven zijn deze in ontwikkeling.

Zeventien SDG's voor een duurzame en inclusieve wereld in 2030

In september 2015 namen 193 wereldleiders met de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling unaniem de zeventien SDG's aan. De SDG's zorgen voor een samenhangend, holistisch, geïntegreerd kader om de meest urgente problemen in de wereld aan te pakken, zoals armoede, ongelijkheid, klimaatverandering en milieuvervuiling. Dit bevordert het ontstaan van een gemeenschappelijke taal van organisaties uit uiteenlopende sectoren die zich geïnteresseerd hebben aan de SDG's.

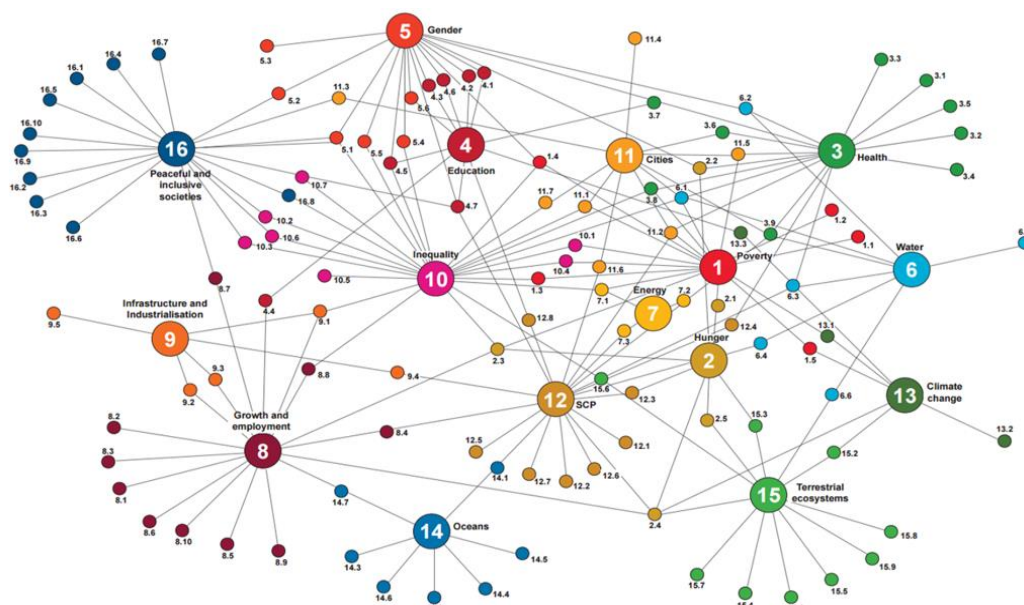
De SDG's en IMVO

De SDG's staan nauw in samenhang met bestaande richtlijnen en initiatieven zoals de OESO Richtlijnen voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO). De SER heeft recent met "Kansen pakken en risico's beheersen, over de samenhang tussen IMVO en SDG's" advies uitgebracht over het verbinden van de SDG's en IMVO-beleid.

Samenhang SDG's

De SDG's hangen met elkaar samen. De bijdrage aan één SDG kan (onverwachte) impact op andere SDG's hebben. Zo draagt SDG 4 'Goed onderwijs' bijvoorbeeld bij aan SDG 1 'Geen armoede'. Deze samenhang is dan ook belangrijk om te bepalen hoe middelen zo efficiënt mogelijk kunnen worden ingezet zodat de bijdrage aan één SDG de bijdrage aan een ander doel versterkt (zonder een andere SDG te negatief te beïnvloeden). Tot slot laat de samenhang tussen de SDG's zien dat er een coherente, integrale aanpak nodig is die samenwerking op verschillende niveaus vergt.

Figuur 1: Samenhang van de SDG's. Bron: Onderzoek uitgevoerd door David Le Blanc in 2015: "Towards integration at last? The sustainable development goals as a network of targets". N.B.: Overzicht kan niet als volledig worden beschouwd en er zijn meer connecties dan gevisualiseerd.

Waarom zouden bedrijven de SDG's moeten omarmen?

Er zijn veel redenen voor een bedrijf om de SDG's op te nemen in de strategie.

Verantwoordelijkheid – zonder de inspanning van bedrijven kunnen de SDG's niet worden gerealiseerd. Het is van belang dat bedrijven verantwoordelijkheid nemen.

Behouden van een positieve 'license to operate' – door het opstellen van een strategie die in overeenstemming is met de prioriteiten van de overheid.

Samenwerking – de SDG's versterken sectoroverschrijdende samenwerkingsverbanden en publiek/private partnerschappen.

Reglementaire wijzigingen – blijf beleidsmaatregelen voor door richting te geven aan het verwezenlijken van de SDG's een stap voor.

Betere prestaties – de duurzame MSCI-index overtreft de reguliere MSCI-index, met een percentage van 3,48 procent in 2017.

Geweldige kans – producten en diensten ontwikkelen die zich richten op de uitdagingen van de SDG's biedt significante groeimogelijkheden voor bedrijven.

Reputatie – de SDG's zijn een nuttige weerspiegeling van maatschappelijke verwachtingen. Handelen in overeenstemming met deze verwachtingen zal bijdragen aan het opbouwen van sterkere relaties met stakeholders.

Beleggingsfondsen – milieu-, sociale en governance criteria spelen een steeds belangrijkere rol bij het maken van investeringsbeslissingen.

Gemeenschappelijke taal – de SDG's zullen de nieuwe taal voor verslaggeving worden over de rol die ondernemingen spelen in het oplossen van maatschappelijke problemen.

Risicobeheer – om de risico's te beperken die geassocieerd worden met het niet behalen van de SDG's.

Purposegeleid – bijdragen aan de SDG's past bij het worden van een purposegeleide organisatie.

Bron: PwC, Toepassing van SDG's door Nederlandse organisaties

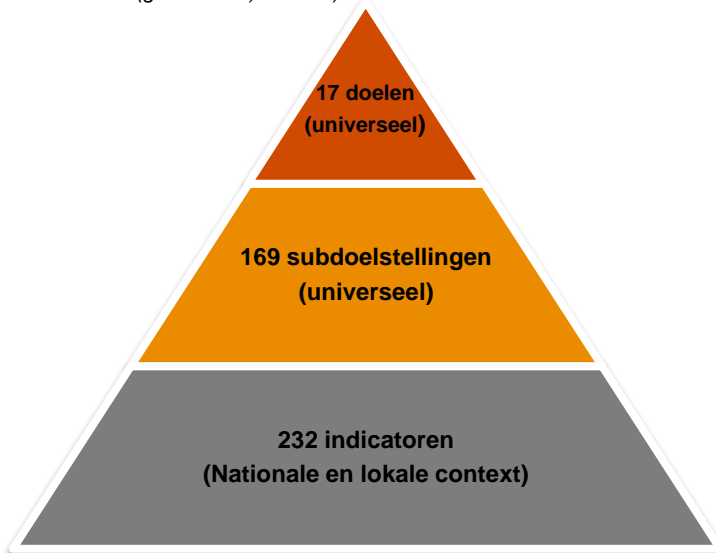

Doelen, subdoelstellingen en indicatoren

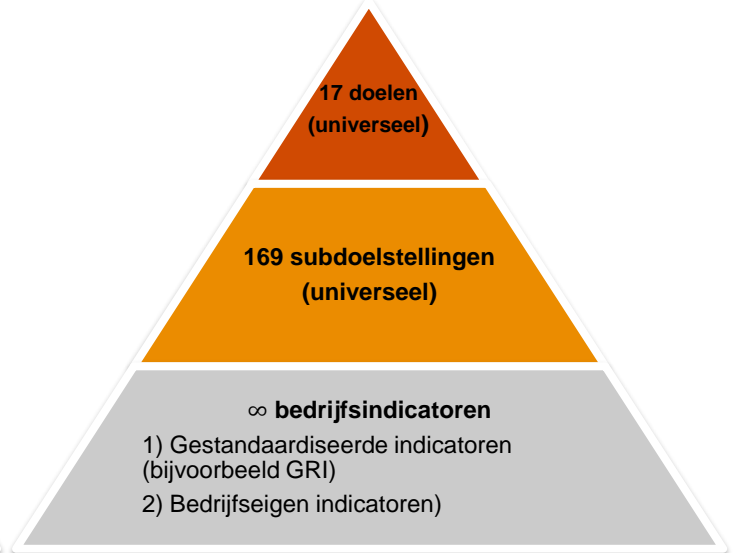
Aan de zeventien SDG's zijn 169 subdoelstellingen gelinkt, die ook door de VN zijn bepaald. Deze subdoelstellingen zijn initieel opgesteld voor landen en overheden. De VN hebben deze subdoelstellingen in 2017 uitgewerkt in 232 gedetailleerde indicatoren voor de nationale en lokale (gemeentelijke) context. De zeventien SDG's zijn echter niet alleen gericht op overheden en doen juist ook een beroep op bedrijven en individuen. Iedereen kan een bijdrage leveren.

Voor bedrijven zijn niet alle 169 subdoelstellingen relevant omdat deze zijn opgesteld voor landen en overheden. Wel zijn er gestandaardiseerde bedrijfsindicatoren beschikbaar die de vertaling maken naar een bedrijfscontext. SDG Compass en GRI en UN Global Compact hebben bijvoorbeeld de doelen en subdoelstellingen gekoppeld aan bedrijfsindicatoren, die losstaan van de 232 indicatoren voor nationale en lokale context. Ook andere partijen werken aan een verdere concretisering van de SDG's en de onderliggende indicatoren (zie ook hoofdstuk 4.1). Bedrijven kunnen er ook voor kiezen geheel zelf indicatoren te definiëren.

Figuur 2: Doelen, subdoelstellingen en indicatoren (nationale en lokale (gemeenten) context)

Figuur 3: Doelen, subdoelstellingen en bedrijfsindicatoren

Bewustzijn is hoog, maar meten en rapporteren is een uitdaging

Uit de *SDG Challenge 2019* van PwC blijkt dat het bewustzijn rondom de SDG's onder grote bedrijven hoog is. Tegelijkertijd laat dit onderzoek zien dat bedrijven moeite hebben met het formuleren van hun ambitie op het gebied van SDG's. Ze worstelen ook met het opstellen van duidelijke indicatoren om de bijdrage aan de SDG's te meten. Ander onderzoek¹ bevestigt dit.

SDG Challenge 2019 van PwC

SDG Challenge 2019 is een wereldwijd onderzoek onder 1141 voornamelijk beursgenoteerde bedrijven, naar de mate waarin zij de SDG's hebben opgenomen in hun strategie. In Nederland hebben we de jaarverslagen en duurzaamheidsrapporten van veertig - voornamelijk beursgenoteerde - bedrijven bekeken.

93%

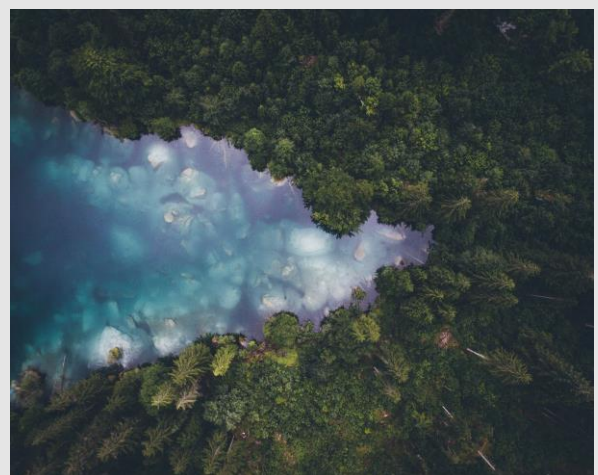
Noemt SDG's in jaarverslagen en/of heeft SDG's geselecteerd.

30%

Heeft subdoelstellingen (SDG-targets) gekozen.

13%

Heeft een kwantitatieve ambitie met betrekking tot de SDG-targets geformuleerd.

Maar liefst 93 procent van de Nederlandse bedrijven die we in de *SDG Challenge 2019* hebben betrokken, heeft specifieke SDG's geselecteerd waaraan hij een bijdrage wil leveren. Alhoewel het bewustzijn voor de SDG's hoog is, lijken bedrijven het lastig te vinden om hun ambities concreet vast te leggen. Slechts een derde van de Nederlandse beursgenoteerde bedrijven selecteerde ook subdoelstellingen, zogenoemde SDG-targets.

¹ Vierde Nederlandse SDG Rapportage Mei 2020 - Nederland Ontwikkelt Duurzaam

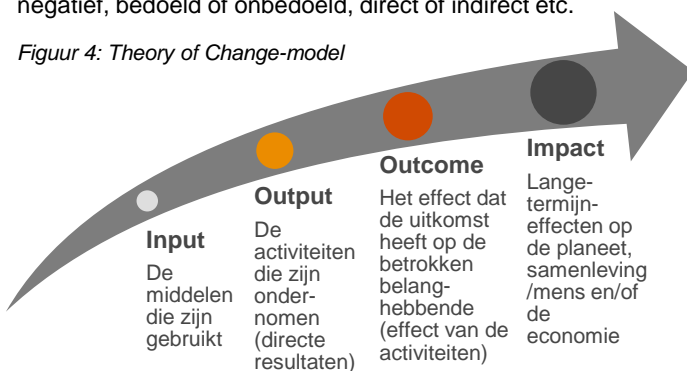
2.3 Achtergrond: Basisprincipes voor impactmeting en –rapportage

Dit hoofdstuk presenteert de belangrijkste basisbegrippen voor impactmeting en -rapportage. Deze kennis is belangrijk voor het vergelijken en beoordelen van SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten in hoofdstuk 3. Een groot deel van de instrumenten die we hebben onderzocht maakt gebruik van deze basisprincipes.

Impact en theory of change

Impact in engere zin refereert naar het *langetermijneffect dat een organisatie heeft op de planeet, samenleving/mens en/of economie*. Impact heeft verschillende dimensies: positief of negatief, bedoeld of onbedoeld, direct of indirect etc.

Figuur 4: Theory of Change-model

Het *theory of change*-model is een gangbaar hulpmiddel om impactindicatoren te definiëren en oorzaak- en gevolgrelaties in kaart te brengen. Het doorgronden van de causaliteit is hierbij een belangrijk, maar complex, element. Volgens de *theory of change* begint de impactwaardeketen bij de input. Dit zijn de (bijvoorbeeld financiële of personele) middelen die leiden tot bepaalde activiteiten (output). De activiteiten kunnen bedoelde, onbedoelde, directe en indirecte effecten op de organisatie en/of belanghebbende hebben. Deze effecten worden 'outcome' genoemd en zijn in vergelijking tot 'input' of 'output' al complexer om te meten. Vaak stopt men met impactmeten dan ook bij 'outcome'. Naast de effecten op de organisatie en/of belanghebbenden zijn er ook langetermijneffecten op de planeet, samenleving/mens en/of economie. Deze laatste trede in het *theory of change*-model noemt men 'impact' (in engere zin). In dit onderzoek kijken we breder dan de SDG-impact in engere zin. Zo hebben we in dit onderzoek ook instrumenten onderzocht die de 'output' en 'outcome' meten.

Het waardecreatiemodel

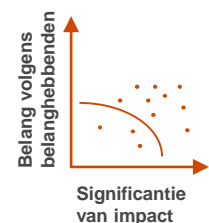
Het IIRC heeft een blauwdruk ontwikkeld voor het zogenoemde waardecreatiemodel, dat in één oogopslag de essentie van een organisatie beschrijft. Het IIRC-waardecreatiemodel is een standaardelement in een geïntegreerde jaarrapportage om kort en krachtig de waarde die een organisatie creëert (zowel positief als negatief) inzichtelijk te maken en de invloed die een organisatie hierop heeft.

Het materialiteitsprincipe

Elke organisatie wordt geconfronteerd met een breed scala aan (niet-financiële) onderwerpen, die echter niet allemaal even belangrijk of relevant – 'materieel' – zijn voor die organisatie. Het meest effectief is als organisaties rapporteren over wat voor hen het meest materieel is. GRI (Global Reporting Initiative) werkt hierbij met twee dimensies:

- 1) de significantie van de economische, ecologische en sociale impact van de organisatie; en
- 2) het belang volgens de belanghebbenden van de organisatie.

Een onderwerp kan gezien worden als materieel als het hoog scoort op een van de twee dimensies. Organisaties kiezen in hun rapportages vooral de onderwerpen die zowel op 1. als 2. hoog scoren ('rechtsboven in de grafiek rechts).

Zeven gangbare principes van Social Value International

1. Betrek de belanghebbenden – en ga met hen in dialoog.
2. Begrijp wat er verandert - breng de impactwaardeketen (*theory of change*) in kaart en houd rekening met positieve, negatieve, bedoelde, onbedoelde, directe en indirecte effecten.
3. Waardeer de juiste dingen op basis van wat belanghebbenden belangrijk vinden.
4. Betrek alleen materiële onderwerpen.
5. Niet overschatten – neem alleen de waarde mee waarvoor de organisatie verantwoordelijk is.
6. Wees transparant – onder andere over in hoeverre de resultaten juist, volledig en gebalanceerd zijn gepresenteerd.
7. Verifieer - laat de resultaten door een onafhankelijke partij verifiëren.

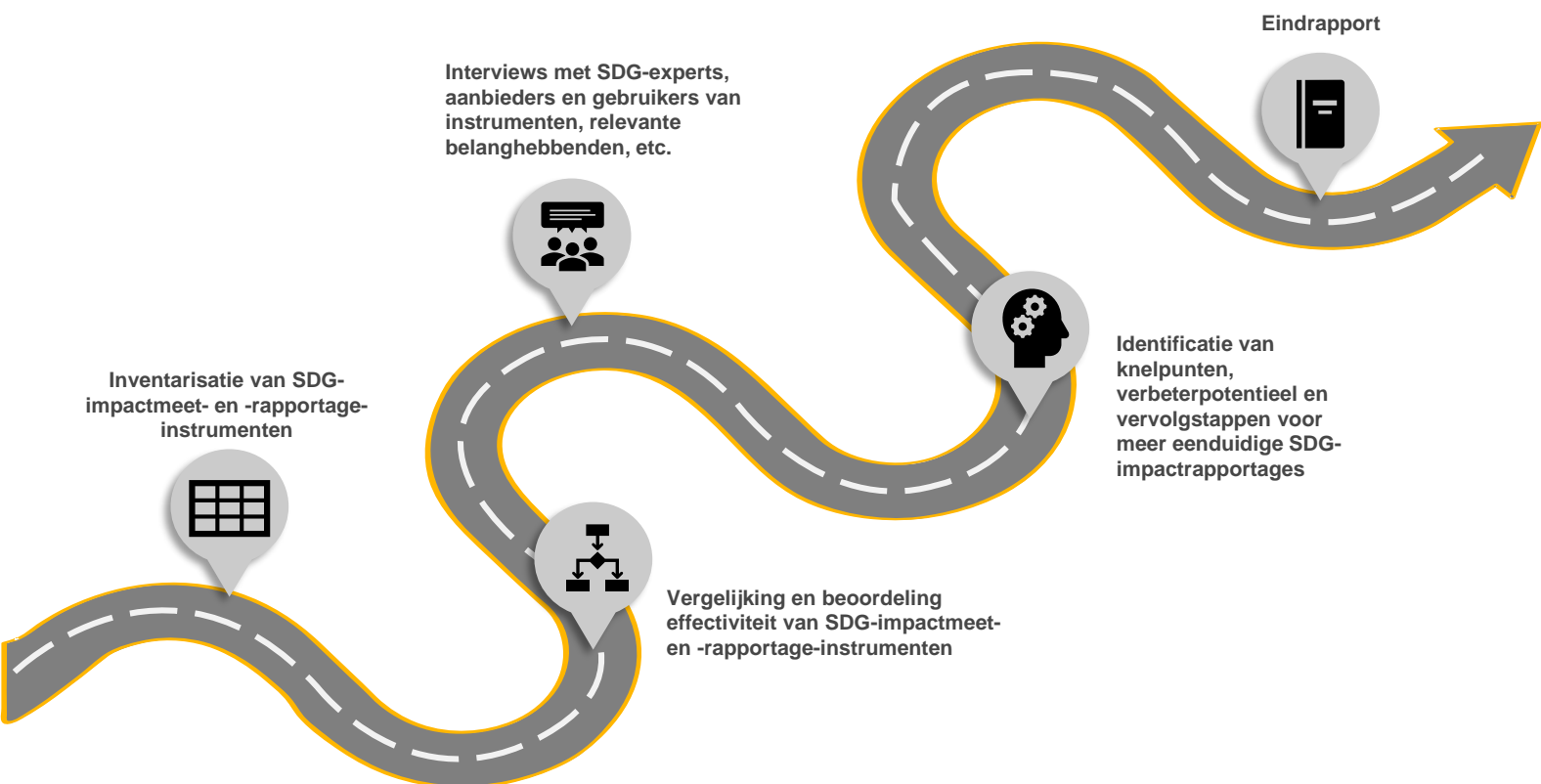
De impactdimensie 'attributie'

Attributie gaat over welk deel van de impact kan worden toegerekend aan een organisatie. De organisatie voert daarbij zelf geen activiteiten uit die direct tot de impact leiden. Bijvoorbeeld de financiering door een bank van een windpark. Attributie wordt doorgaans benaderd met een inschatting van wat er zou zijn gebeurd zonder de indirecte activiteiten. In de praktijk zien we dat dit op allerlei verschillende manieren wordt gedaan.

2.4 Onderzoeksaanpak

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, hebben we voor een brede onderzoeksaanpak gekozen. Bronnenonderzoek en onze analyse van de resultaten daarvan is aangevuld en getoetst door middel van gesprekken met verschillende belanghebbenden.

Figuur 5: De gekozen route voor dit onderzoek

Inventarisatie van SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten

Als eerste stap hebben we een inventarisatie gemaakt van bestaande SDG- impactmeet- en -rapportage-instrumenten voor bedrijven en gemeenten. Hierbij hebben we ons met name gericht op instrumenten die reeds gebruikt worden in Nederland of waarvan wij de kans groot achten dat zij in de toekomst zullen worden ingezet.

Voor de inventarisatie van instrumenten hebben we volgende scope aangehouden:

- Een impactmeet- of rapportage-instrument voor bedrijven en gemeenten. Bijvoorbeeld rankings en benchmarks zijn niet meegenomen, want deze zijn met name relevant voor SDG- rapportering op landelijk niveau.

- Het instrument legt een duidelijke link met de SDG's of zijn daarvoor relevant. Instrumenten die geen directe en expliciete link met de SDG's hebben, maar dusdanig relevant zijn voor SDG-impactmeting en -rapportering hebben we echter ook meegenomen in ons onderzoek.

We hebben ons met name gericht op holistische instrumenten, die meerdere duurzaamheidsthema's afdekken. Daarnaast zijn er een aantal thema-specifieke instrumenten meegenomen in de inventarisatie en analyse die ook toepasbaar zijn voor SDG-impactmeting en -rapportage.

Dit onderzoek richt zich wat betreft de gebruikers van de instrumenten op bedrijven en gemeenten. Binnen de groep bedrijven hebben we onderscheid gemaakt tussen grote bedrijven en het MKB. Bedrijven en gemeenten zijn aangeduid als 'organisaties' als beide zijn bedoeld.

Graag verwijzen we naar appendix A voor de inventarisatielijsten. Alle in appendix A opgenomen instrumenten hebben we meegenomen in de analyse.

Voor de geïnteresseerde lezer hebben we niet in de analyse meegenomen, maar wel geïnventariseerd:

- SDG-gerelateerde indices, rankings en benchmarks. Deze instrumenten zijn met name relevant voor SDG-impactmeting en -rapportage op landelijk niveau. Zie appendix B.
- Instrumenten voor het zetten van de eerste stappen op het gebied van SDG-impactmeting en -rapportage. Zie hiervoor een overzicht in appendix C.

Definitie van SDG-impactmeet- en -rapportage-instrument

SDG-impactmeet- en -rapportage- instrumenten hebben we gedefinieerd als concrete hulpmiddelen om de maatschappelijke impact, effecten en resultaten door (bedrijfs)activiteiten te kwantificeren, waarbij een duidelijke link wordt (of kan worden) gelegd met de SDG's en de effecten op de SDG's kwantitatief in kaart worden gebracht. In dit onderzoek kijken we breder dan de 'SDG-impact' in engere zin ('langetermijneffecten op de planeet, samenleving/mens en economie') en kijken we ook naar 'output' (resultaten van een activiteit) en 'outcome' (effect op de betrokken belanghebbende). De reden hiervoor is dat we in de praktijk zien dat de mate van volwassenheid van de gerapporteerde indicatoren aanzienlijk verschilt. Daarmee bedoelen we dat in rapportages veel indicatoren worden gebruikt die strikt genomen geen impactindicatoren zijn. Organisaties rapporteren dan over 'outcome' (de effecten van een activiteit op de organisatie) of 'output' (directe resultaat van een activiteit). Zie hoofdstuk 2.3 voor een gedetailleerde toelichting over de definities van impact en verschillen tussen 'input, output, outcome en impact'. Hoe meer ervaring organisaties met impactmeting opdoen, hoe volwassener de indicatoren in regel zijn. Dat is een proces dat vaak geleidelijk gaat en tijd kost. De instrumenten in de markt bieden vaker 'output' en 'outcome', dan impact indicatoren.

Om de inventarisatie te valideren, hebben we een aantal onafhankelijke partijen geïnterviewd die goed zicht hebben op het instrumentenlandschap in Nederland. We hebben gestreefd naar een goed overzicht hiervan zonder te suggereren dat dit compleet is.

We hebben deze instrumenten onderverdeeld en bekeken langs de volgende lijnen:

- toepasbaarheid (is er een directe link met alle of specifieke SDG's);
- werking (bijvoorbeeld type brondata, methodologie, indicatoren en rapportages);
- gebruiker (zoals sector of type organisatie die deze instrumenten gebruikt, kosten).

Om meer zicht te krijgen op het instrumentenlandschap en de verzamelde informatie verder te structureren hebben we drie instrumentcategorieën gedefinieerd: raamwerken en richtlijnen, meetmethoden en tools.

Categorieën SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten

Raamwerken en richtlijnen hebben we gedefinieerd als een set van regels en/of instrumenten die als basis dienen voor SDG- impactmeting en -rapportering. Raamwerken en richtlijnen bevatten diverse keuzemogelijkheden, waaraan iedere gebruiker zijn eigen invulling kan geven.

Onder meetmethoden verstaan we instrumenten die een duidelijk gedefinieerde manier voorschrijven om de impact op de SDG's te meten. De keuzemogelijkheden zijn in vergelijking met raamwerken en richtlijnen beperkt.

Tools hebben wij geclassificeerd als een instrument waarbij er een duidelijke input aan data/informatie is en een duidelijke output.

In sommige gevallen konden de instrumenten niet gemakkelijk eenduidig gecategoriseerd worden, omdat het instrument bijvoorbeeld een combinatie van twee van de categorieën is. In deze gevallen hebben we voor onze analyse de categorie gekozen die bij dit instrument overheerst.

Vergelijking en beoordeling van SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten

Aan de hand van de verzamelde basisinformatie hebben we relevante vergelijkingscriteria opgesteld en de instrumenten hierop vergeleken. We hebben de belangrijkste verschillen en overeenkomsten in kaart gebracht en gecategoriseerd.

De vergelijkingscriteria zijn:

- toepassing
- doeleinden
- dataverzameling
- inzicht in voortgang en rapportages
- gebruikerstevredenheid
- mate van adoptie.

Aanvullend hebben we aanbieders en gebruikers van instrumenten geïnterviewd om de conclusies te valideren en aspecten zoals mate van adoptie en gebruikerstevredenheid in kaart te brengen.

Zie hoofdstuk 3 voor de resultaten van de vergelijking en analyse.

Interviews om onderzoek te toetsen

Door middel van interviews hebben we de resultaten van ons bronnenonderzoek en de analyse daarvan getoetst bij SDG-experts, aanbieders en gebruikers van instrumenten, kennisinstellingen, overheidsinstanties en netwerkorganisaties (zie het dankwoord achterin dit rapport).

Knelpunten, verbeterpotentieel en vervolgstappen

Op basis van de vergelijking en de beoordeling op effectiviteit van de geïnventariseerde SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten, interviews, observaties uit de praktijk en bronnenonderzoek hebben we de belangrijkste knelpunten geïdentificeerd die eenduidigheid in de weg (kunnen) staan. Aan de knelpunten zijn vervolgens verbeterpunten gekoppeld. Tot slot hebben we per knelpunt suggesties voor concrete acties geformuleerd.

Eindrapport

Voor u ligt ons eindrapport waarin we de belangrijkste conclusies met betrekking tot de onderzoeksdoelstellingen hebben opgenomen.

Hoofdstuk 3 bevat de inventarisatie van de SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten, inclusief vergelijking en beoordeling van de effectiviteit. Vervolgens brengt hoofdstuk 4 de wenselijkheid en mogelijkheden voor harmonisatie in kaart, evenals de knelpunten. Tenslotte, worden in hoofdstuk 5 suggesties voor concrete acties gepresenteerd.

De appendix bevat inventarisatielijsten van instrumenten voor SDG-impactmeting en -rapportering, SDG-gerelateerde indices en instrumenten voor het zetten van de eerste stappen op het gebied van SDG-impactmeting en rapportage.

SDG-impactmeet- en
-rapportage-instrumenten

Inventarisatie, vergelijking en beoordeling effectiviteit instrumenten

Organisaties maken bij het meten en rapporteren van hun SDG-bijdrage gebruik van instrumenten. In dit hoofdstuk inventariseren wij deze zogenoemde meet- en rapportage-instrumenten. We belichten de belangrijkste verschillen en overeenkomsten aan de hand van de volgende vergelijkingscriteria: doeleinden, toepassing, dataverzameling en inzicht in voortgang en rapportages, gebruikerstevredenheid en mate van adoptie. Daar waar relevant gaan we in op de onderlinge verschillen tussen raamwerken en richtlijnen, meetmethoden en tools.

Samenvatting

Het aanbod van SDG- impactmeet- en -rapportage-instrumenten dat in Nederland toegepast kan worden is zeer versnipperd en divers. Alhoewel met name instrumenten die vrij beschikbaar zijn meer gebruikt worden dan andere, is er geen sprake van een de facto standaardinstrument in Nederland. Het landschap is moeilijk te doorgronden en men kan 'door de bomen het bos niet meer zien'. Zo is het voor organisaties niet altijd duidelijk welke instrumenten geschikt zijn en ingezet kunnen worden voor welke (combinatie van) doeleinden. Bovendien moet er rekening gehouden worden met een grote diversiteit aan indicatoren en onderliggende resultaten- en impactberekeningen. Zelfs indien er sprake is van gestandaardiseerde indicatoren, worden deze in de praktijk op diverse manieren en met andere inputdata berekend. Kortom, de impact van organisaties op de SDG's is daarom moeilijk te vergelijken en te aggregeren. Alhoewel de instrumenten (nog) niet goed genoeg voldoen aan de behoeften van gebruikers, geven zij aan niet per se behoefte te hebben aan meer nieuwe instrumenten. Ze zien graag dat de huidige instrumenten verder worden ontwikkeld en zo effectiever ingezet kunnen worden om eenduidigere SDG-rapportages te creëren.

Om de SDG-impactinformatie van de organisaties relevanter, vergelijkbaar en aggregaerbaar te maken, is harmonisatie tot op zekere hoogte nodig. Er zijn basisprincipes van impactmeting, maar deze worden niet altijd toegepast en zijn ook nog niet voldoende geharmoniseerd. Daarnaast bestaat er een grote verscheidenheid aan SDG-impact en -rapportage-indicatoren en is er nauwelijks consensus bij sectoren en organisaties over welke indicatoren gerapporteerd moeten worden.

Kortom, bij het versterken en harmoniseren van het meten en rapporteren over de SDG's spelen verschillende elementen een rol. Zo zal het simpelweg voorschrijven van een bepaald instrument alleen niet leiden tot versterking van SDG-impactrapportering in Nederland. In hoofdstuk 4 gaan we verder in op deze elementen voor harmonisatie.

Ondanks de genoemde complexiteit van SDG-impactmeting en -rapportage zijn er genoeg kansen om aan de slag te gaan. In dit hoofdstuk presenteren we ook een aantal handvatten voor bedrijven en gemeenten om eerste stappen te zetten wat betreft het meten van bijdragen aan de realisatie van de SDG's.

Gebruik instrumenten dient meerdere doelen

SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten kunnen door organisaties worden gebruikt voor verschillende doelen, zoals:

- inzichtelijk maken waar de organisatie de meeste impact heeft (of kan hebben);
- stimuleren van (ad hoc) initiatieven om positieve impact te vergroten en negatieve impact te verkleinen;
- aanscherpen van strategie en beleid;
- aansluiten/linken van bestaand beleid aan de SDG's;
- ambities en doelen stellen op het gebied van de SDG's;
- toetsen en monitoren van de resultaten van (ad hoc) inspanningen;
- intern en/of extern verantwoording af leggen;
- organisaties onderling vergelijken en benchmarken.

We zien dat het voor organisaties niet altijd duidelijk is welke instrumenten geschikt zijn en ingezet kunnen worden voor welke (combinatie van) doeleinden. Bovendien komen er regelmatig nieuwe instrumenten en initiatieven bij, waardoor het landschap moeilijk te doorgronden blijkt.

Een versnipperd en divers aanbod

Er is een zeer versnipperd en divers aanbod aan SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten dat in Nederland toegepast kan worden. Hoewel een groot deel van de geïnventariseerde instrumenten met name ontwikkeld en/of geschikt is voor grote bedrijven, hebben ook het MKB en de gemeenten verschillende keuzemogelijkheden. De meeste instrumenten opgenomen in de inventarisatie (ruim twee derde) hebben een directe en expliciete link met de SDG's en hebben betrekking op alle zeventien doelen. Bij de inventarisatie hebben we ons met name gericht op instrumenten die reeds gebruikt worden in Nederland of waarvan wij de kans groot achten dat zij in de toekomst zullen worden ingezet (zie hoofdstuk 2.4 voor een uitgebreide toelichting van de scope en onze aanpak).

Hieronder hebben we een aantal instrumenten opgenomen met een **directe en expliciete link met de SDG's**. Deze hebben betrekking op alle zeventien doelen. We hebben gestreefd naar een overzichtelijk beeld van het instrumentenlandschap. We suggereren echter niet dat dit overzicht volledig is. Instrumenten die specifiek toepasbaar zijn voor respectievelijk de financiële sector en gemeenten worden apart belicht in dit hoofdstuk. Voor elk instrument is er een inschatting gemaakt bij welke gebruikersgroep deze het beste past.

Geinventariseerde SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten met een expliciete link met de SDG's

Instrumenten gezien als voornamelijk relevant voor grote bedrijven

SDG Evaluation Tool

Framework for Impact Statements
Beta Version FIS Beta

Total value (EY)

TIMM (PwC)

Instrumenten gezien als relevant zowel voor MKB als grote bedrijven

SDG Action Manager

SER - Stappenplan voor een integrale aanpak

GSE System Standard

SDG Compass Guide

Integrating the SDGs into Corporate Reporting: A Practical Guide van GRI

Business Reporting on the SDGs – An Analysis of the Goals and Targets van GRI

Instrumenten gezien als relevant voor bedrijven en gemeenten (meer instrumenten voor gemeenten op pagina 20)

Social Handprint

Guidance on core indicators for entities reporting on contribution towards implementation of the SDGs

Towards Common Metrics and Consistent Reporting of Sustainable Value Creation

Er zijn een aantal instrumenten die **geen directe en expliciete link hebben met de SDG's**, maar wel voor SDG-impactmeting en -rapportage kunnen worden toegepast. Hier is dan wel wat maatwerk voor nodig. Zie hieronder voor een aantal voorbeelden. Deze lijst kan niet als volledig worden beschouwd. Voor elk instrument is er een inschatting gemaakt bij welke gebruikersgroep deze het beste past.

Geinventariseerde SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten zonder expliciete link met de SDG's

Instrumenten gezien als voornamelijk relevant voor grote bedrijven

GEMI Metrics Navigator

True Value

Multidimensional P&L in brief

True Price

Instrumenten gezien als relevant zowel voor MKB als grote bedrijven

Het Impactpad

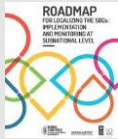
Instrumenten gezien als relevant voor bedrijven en gemeenten

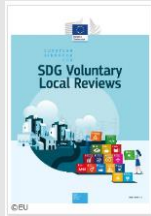
De Donuteconomie

Hieronder zijn twee overzichten opgenomen van geïnventariseerde SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten die uitsluitend als **relevant worden gezien voor gemeenten (boven) en voor de financiële sector (onder)**. We suggereren niet dat onderstaande overzichten volledig zijn. Ook onderstaande instrumenten hebben betrekking op alle zeventien SDG's.

Geïnventariseerde SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten gezien als uitsluitend relevant voor gemeenten (niet als relevant gezien voor bedrijven)

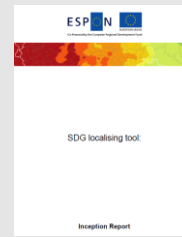
UN Habitat - Roadmap for localizing the SDGs

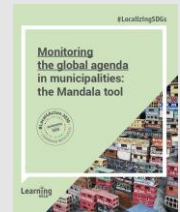
SDG Voluntary Local Reviews (VLR)

Local Indicators for the 2030 Agenda (Sustainable Development Goals)

SDG localizing tool: Localizing and measuring SDGs in cities and regions

Monitoring the global agenda in municipalities: the Mandala tool

Waarstaatjegemeente.nl

Geïnventariseerde SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten gezien als relevant voor de financiële sector

Impact Radar

SDG-impactindicatoren

Sustainable Development Goals Assessment

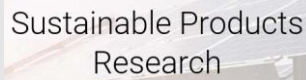
Portfolio Impact Footprint

SDG Aligned Impact Assessment

A Guide to Classifying the Impact of an Investment

Impact 360 Tool

SDG Solutions Assessment

ESG Impact ratings

SDG Portfolio analysis

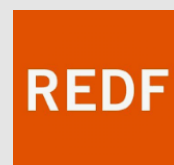
SEB Impact Metric Tool

Daarnaast zijn er een aantal **thema specifieke instrumenten** (niet holistisch vanuit SDG-optiek) die toepasbaar zijn voor SDG-impactmeting en -rapportage voor specifieke onderwerpen, zoals bijvoorbeeld afhankelijkheden van natuurlijk kapitaal (Natural Capital Protocol) of het in kaart brengen van tegenstellingen tussen mensenrechtenbeleid enerzijds en mensenrechten in de praktijk anderzijds (Human Rights Impact Assessment). Zie hieronder voor een aantal voorbeelden.

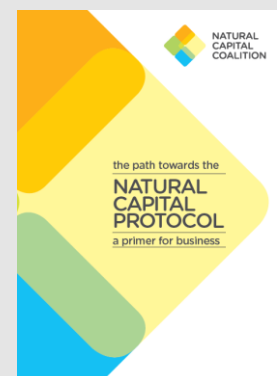
Thema specifieke instrumenten (illustratieve voorbeelden)

Human Rights Impact Assessment (HRIA)

REDF Social Return on Investment

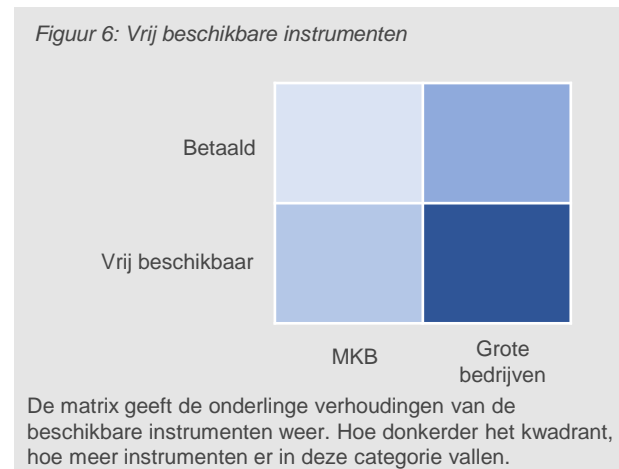

De geïnventariseerde SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten zijn overwegend sectoroverschrijdend (ruim twee derde van de instrumenten). Sectoroverschrijdende instrumenten bieden in de regel weinig ruimte voor sectorspecifieke thema's.

Verder valt op dat de meeste instrumenten beperkt (of geen) rekening houden met de onderlinge samenhang van de SDG's (zie hoofdstuk 2.2 voor 'samenhang SDG's').

Ruim de helft van de geïnventariseerde SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten is vrij (online) beschikbaar. De andere instrumenten zijn diensten die tegen betaling door derden verleend worden. Vaak gaat het bij deze betaalde diensten niet om 'kant-en-klare' instrumenten, maar om meetmethoden en tools die voor en samen met klanten op maat worden ontwikkeld. Alhoewel de hoeveelheid vrij beschikbare instrumenten het grootst is voor grote bedrijven, hebben ook gemeenten en het MKB beschikking over zowel vrij beschikbare als betaalde instrumenten.

Rechts staat een matrix die de verhoudingen van de vrij beschikbare instrumenten in de Nederlandse markt weergeeft voor het MKB en grote bedrijven.

Verschillende manieren voor dataverzameling en rapportage

De geïnventariseerde instrumenten voorzien in verschillende manieren om het dataverzameling- en rapportageproces in te richten, waarbij er onderscheid gemaakt kan worden tussen:

- 1) selecteren en definiëren van indicatoren,
- 2) resultaten- en impactberekening en
- 3) resultaat.

Elke stap gaat gepaard met vele keuzemogelijkheden, opties en risico's.

1) Selecteren en definiëren van indicatoren.

Kort samengevat zijn er drie opties te onderscheiden:

- Optie 1: indicatoren gebaseerd op materiële thema's van de organisatie. De indicatoren worden door de organisatie zelf gedefinieerd en geselecteerd op basis van de materiële thema's van een organisatie. Zie hoofdstuk 2.3 voor een toelichting van het materialiteitsprincipe.
- Optie 2: indicatoren worden voorgeschreven door het instrument. Er wordt een overzicht van standaardindicatoren aangeboden, waarin vaak geen of beperkt ruimte is voor (de keuze voor) de materiële onderwerpen van een bepaalde organisatie of sector. Instrumenten hanteren hierbij doorgaans een eigen selectie of prioritering afhankelijk van missie/visie over duurzaamheid van de aanbieder van het instrument.
- Optie 3: combinatie van standaardindicatoren en zelfgekozen indicatoren. Vaak moet de organisatie zelf bepalen welke standaardindicatoren aangevuld worden met zelfgekozen indicatoren. Het risico hierbij is 'cherry picking' van de indicatoren die de organisatie het beste uit de verf laten komen. Indicatoren geven dan geen evenwichtig en gebalanceerd beeld van de positieve en negatieve impact van een organisatie.

Door deze verscheidenheid aan opties voorzien SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten in de praktijk aan een grote diversiteit aan indicatoren. We zien daarnaast een aantal andere aspecten die hieraan bijdragen:

- **De volwassenheid van de gerapporteerde indicatoren.** Zo zijn veel indicatoren strikt genomen geen impactindicatoren. Organisaties rapporteren dan bijvoorbeeld vaak alleen over het directe resultaat van een activiteit, maar niet het maatschappelijke effect hiervan.
- **De definities en scope van indicatoren.** Definities van niet-financiële indicatoren zijn niet altijd vastomlijnd en worden op basis van de eigen interpretatie van organisaties en/of aanbieders van instrumenten ingekleurd. Zo kan een 'duurzaam product' van het ene bedrijf uitsluitend gericht zijn op het minimaliseren van milieu impact, terwijl het 'duurzame product' van de ander ook ziet op impact op sociaal vlak. Bovendien is men niet altijd transparant over welke specifieke definities worden gebruikt. Daarnaast zien we dat organisaties verschillend omgaan met wat in scope (van de populatie) wordt meegenomen. Voorbeelden zijn directe en/geen indirecte (scope 3) emissies, werknemers en/geen uitzendkrachten, eigen productiefaciliteiten en/geen toeleveranciers, etc. Het risico hiervan is dat de impact van een organisatie niet volledig en gebalanceerd wordt gemeten en gerapporteerd. Een SDG-rapportage wordt als volledig beschouwd als de relevante onderwerpen zijn opgenomen (aan de hand van het materialiteitsprincipe) en per relevant onderwerp de relevante informatie wordt gepresenteerd.

- **De link met de SDG's.** Bijdragen aan de SDG's kunnen zowel negatief als positief zijn. We zien echter dat instrumenten vaak alleen de positieve bijdragen meenemen. Bovendien kan het maken van impact op de ene SDG, andere SDG's beïnvloeden (zie hoofdstuk 2.2 voor meer informatie over de samenhang van de SDG's). Hierbij is er een risico op 'SDG washing', waarbij er voornamelijk over positieve bijdragen aan de SDG's wordt gerapporteerd en relevante negatieve bijdragen worden genegeerd.

2) Resultaten- en impactberekening

Zoals omschreven laten SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten in de praktijk een grote verscheidenheid aan indicatoren zien. Daarbij komt een divers en complex onderliggend proces van resultaten- en impactberekeningen. Elke indicator kan op een andere manier en met andere inputdata berekend worden. Dit zien we ook terug bij de instrumenten in de markt. SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten gaan met name verschillend om met de volgende elementen. Deze elementen worden in onderstaande tabel nader toegelicht.

- Schattingen en ontbrekende data;
- Attributie;
- Causaliteit;
- Aparte rekenmethodes voor specifieke thema's als emissies;
- Afgrenzing.

Elementen relevant voor de resultaten- en impactberekening

Element	Definitie	Toelichting
Schattingen en ontbrekende data	Ontbrekende data is een vaak voorkomend probleem bij impactmeting. Bijvoorbeeld omdat relevante bedrijfseigen data niet altijd beschikbaar is, of omdat macro-economische data onvoldoende kan worden toegespitst op de specifieke context van een organisatie. In zulke gevallen kan men met schattingen werken.	Er zijn veel verschillende manieren om de ontbrekende informatie te schatten of te extrapoleren. Er is geen algemene standaard hoe om te gaan met ontbrekende data voor uiteenlopende thema's. Bovendien geven organisaties vaak geen inzicht in hoe zij hier in de praktijk mee omgaan.
Attributie	De impactdimensie 'attributie' erkent dat impact plaatsvindt in een dynamisch sociaal systeem, waarbij verschillende belanghebbenden verschillende rollen spelen. Attributie kan worden gezien als het deel van de resultaten/impact dat kan worden toegekend aan een organisatie (zie hoofdstuk 2.3 voor een toelichting over attributie).	Er is nog geen consensus over een concrete attributieberekening relevant voor sectorspecifieke vraagstukken. Wel zijn er sectoren die het attributievraagstuk voor de eigen sector al verder hebben gebracht en met een door relevante partijen gedragen praktische oplossing werken.
Causaliteit	Causaliteit doelt op het proces dat de effecten in kaart brengt van bepaalde activiteiten (zie hoofdstuk 2.3 voor een toelichting over causaliteit).	Duurzaamheidsonderwerpen hebben vaak veel samenhang. De causaliteit van effecten van een organisatie is (nog) niet gestandaardiseerd en het is vaak uitdagend voor organisaties om causaliteit te bepalen. Er zijn verschillende modellen ontwikkeld om organisaties hiermee te helpen, maar in de praktijk blijft dit vaak nog lastig.
Aparte rekenmethodes voor specifieke thema's als emissies	Er zijn uiteenlopende rekenmethodes voor specifieke (duurzaamheid)thema's. Hierbij is afhankelijk van het thema veel keuzevrijheid.	Een redelijk ver ontwikkeld gebied (in vergelijking met andere duurzaamheidsthema's) zijn broeikasgasemissies. Maar ook hiervoor zijn er in de praktijk verschillende standaarden, raamwerken en richtlijnen: Greenhouse Gas Protocol, CDP, DEFRA emissie-factoren, etc. Afhankelijk van de keuze voor 'operational control', 'financial control', en het al dan niet meenemen van (indirecte) scope 3-emissies, kunnen de uitkomsten van wat een organisatie rapporteert over haar emissies behoorlijk verschillen. Kijkend naar de andere duurzaamheidsonderwerpen zijn er net zo veel, of zelfs meer, meet- en rapporteringsmogelijkheden.

Elementen relevant voor de resultaten- en impactberekening (vervolg)

Element	Definitie	Toelichting
Afgrenzing	Afgrenzing refereert naar de periode waarover gerapporteerd wordt. Bijvoorbeeld een kalender- of fiscaal jaar.	In de praktijk zien we dat organisaties verschillende rapportageperiodes aanhouden en zelfs dat er binnen rapportages tussen indicatoren gedifferentieerd wordt met periodes. Afgrenzing is naast de andere elementen belangrijk om de populatie vast te stellen en de resultaten te kunnen vergelijken en aggregeren.

Een ander belangrijk onderdeel van de resultaten- en impactberekening is de hiervoor gebruikte data en informatie. We zien in de praktijk dat data en informatie voor SDG-impactmeting en -rapportage vaak afkomstig is van de volgende (combinatie) van databronnen:

- bedrijfseigen informatie verzameld door middel van eigen processen en/of onderzoek (e.g. HR-systemen, medewerkerstevredenheidsonderzoek, inkoop, marketing, kwaliteit etc.);
- derden die informatie over eigen bedrijfsprocessen leveren (bijvoorbeeld afval, ongelukken, ziekteverzuim, energiegebruik, wagenpark);
- derden die macro/micro-economische data leveren (niet gerelateerd aan bedrijfseigen informatie), zoals informatie met betrekking tot samenleving/werkgelegenheid/armoede/klimaat/veiligheid. Uit ons onderzoek blijkt dat het CBS hiervoor als een belangrijke bron wordt gezien.

Het risico hierbij is dat er in de praktijk grote verschillen zijn in databeschikbaarheid tussen de organisaties. Met name het MKB ziet het als een uitdaging om relevante bedrijfseigen informatie te verzamelen. Daarnaast vindt men het een uitdaging om macro-economische data op organisatieniveau toe te passen.

3) Resultaat

De resultaten- en impactberekeningen leiden uiteindelijk tot SDG-rapportages. Deze kunnen verschillende vormen aannemen. De belangrijkste verschillen die wij hierbij hebben gezien zijn:

- **Standaard versus op maat gemaakt:** standaardrapportages zijn bijvoorbeeld ratings of relatieve scores van organisaties. Uit onze inventarisatie volgt dat met name meetmethoden en tools voorzien in standaardrapportages.
- **Intern/extern:** al dan niet gekoppeld aan financiële verslaglegging.
- **Frequentie:** instrumenten voorzien overwegend in een jaarlijks rapportageproces. Met name tools bieden vaak een meer dynamische oplossing door middel van bijvoorbeeld dashboards.
- **Link met SDG's:** impact wordt door middel van andere indicatoren gerapporteerd waarbij koppeling wordt gemaakt met een bepaalde SDG versus rapporteren op basis van de SDG-targets.
- **Opgesteld door derden of door de organisatie zelf:** organisaties kunnen zelf aan de slag met impactmeten en rapporteren, maar kunnen ook (ongevraagd) door derden geanalyseerd worden op hun impact. We zien in de praktijk dat dit met name door financiële instellingen en rating agency 's wordt gedaan voor grotere bedrijven. Deze analyses worden vaak uitgevoerd op basis van publiek beschikbare informatie, zoals jaarverslagen en nieuwsartikelen. Het resultaat is dan bijvoorbeeld een bepaalde score of ranking.

Een belangrijk risico bij de resultaten is volledigheid en juistheid. Uit onze inventarisatie volgt dat hoe meer organisatie-specifiek rapportages zijn, hoe minder gemakkelijk het is om organisaties uit verschillende sectoren met elkaar te vergelijken. En hoe minder volledig een SDG-rapportage op organisatieniveau is, hoe groter het risico van 'green washing' (bijvoorbeeld door het negeren van relevante organisatie-/sectorspecifieke negatieve impact). Een ander risico dat wij zien is de verifieerbaarheid en controleerbaarheid van een SDG-rapportage. Dit hangt nauw samen met de transparantie over de gemaakte keuzes in het meet- en rapportageproces zoals de gekozen methodieken, definities, scope en schattingen.

Kansen voor impactmeting

Ondanks de complexiteit van SDG-impactmeting en –rapportage zijn er genoeg kansen voor bedrijven en gemeenten om aan de slag te gaan. Zie onderstaand een overzicht van handvatten.

Tien handvatten voor organisaties om met SDG-impactmeting en –rapportering aan de slag te gaan

1

Wees je bewust voor welk doeleinde je SDG-impactmeting en -rapportering doet

Kies het juiste instrument om dit doel te bereiken, niet alle instrumenten zijn geschikt voor alle doeleinden.

2

Begin klein

Begin met het meten van een beperkt aantal indicatoren, gekoppeld aan al beschikbare informatie. Vanaf dit startpunt kan de impactmeting gefaseerd worden uitgebouwd. Voor het zetten van de eerste stappen op het gebied van SDG-impactmeting en –rapportage zijn er een aantal instrumenten die hierbij kunnen helpen (bijvoorbeeld SDG Compass, SDG Selector, MVO Risico Checker, SDG QuickScan). Zie appendix C.

3

Neem bestaande principes als basis voor de analyse

Gebruik bestaande basisprincipes voor impactmeting en –rapportage als leidraad, zoals ‘theory of change’, het materialiteitsprincipe en het waardecreatiemodel (zie hoofdstuk 2.3 voor meer informatie).

4

Maak zoveel mogelijk gebruik van belanghebbenden en experts

Belanghebbenden (of stakeholders) en experts zijn van grote waarde bij het bepalen van de scope voor de impactmeting. Ook kunnen zij kennis bijdragen en wordt er met hun deelname draagvlak voor de uitkomsten gecreëerd.

5

Maak gebruik van beschikbare data

Zowel interne als externe data kunnen relevante inzichten bieden voor impact.

6

Zorg voor transparantie over analyses en resultaten

Wees transparant over de aannames die gemaakt zijn bij de analyses en wat de beperkingen zijn van de uitkomsten. Eerlijk zijn over de onzekerheid die gepaard gaat met bepaalde aannames kan het vertrouwen in de uitkomsten juist vergroten.

7

Begrijp wat er verandert

Breng het waardecreatieproces in kaart en houd rekening met positieve/negatieve, bedoelde/onbedoelde en directe/indirecte effecten.

8

Maak een juiste inschatting van de impact van activiteiten

Neem alleen de impact mee wat de activiteiten hebben gecreëerd. Voorkom te rooskleurige afspiegelingen en dubbelstellingen.

9

Verifieer de resultaten

Laat de resultaten door een onafhankelijke partij verifiëren. Dit verhoogt de legitimiteit en het draagvlak voor de uitkomsten.

10

Houd rekening met de samenhang van de SDG's

SDG's kunnen elkaar versterken maar ook negatief beïnvloeden. Houd hier rekening mee bij het selecteren van SDG-subdoelstellingen en indicatoren.

Het huidige aanbod voldoet (nog) niet goed genoeg aan de behoeften van organisaties

Uit onze inventarisatie volgt dat de wensen van gebruikers van SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten uiteenlopen, afhankelijk van het type organisatie, het ambitieniveau en mate van volwassenheid met betrekking tot impactmeten en rapporteren, databeschikbaarheid en beschikbare middelen.

Over het algemeen zijn de mensen die we voor dit onderzoek gesproken hebben minder tevreden over de relevantie van de beschikbare instrumenten (en daarmee de uitkomsten) voor organisaties die actief zijn in verschillende sectoren. Ook zouden gebruikers handvatten willen hebben om juist kwalitatief te reflecteren op wat zij zelf en hun belanghebbenden belangrijk vinden.

Met name organisaties (groot of klein) die volwassener zijn op het gebied van impactmeten geven aan minder tevreden te zijn over de vrij beschikbare SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten. Deze groep geeft de voorkeur aan meetmethodes en tools die op maat zijn gemaakt, omdat die beter aansluiten bij de eigen doelstellingen en de mogelijkheid geven voor frequentere rapportages (zoals bijvoorbeeld periodieke dashboards). De keerzijde is dat deze op maat gemaakte meetmethodes en tools kostbaar zijn en een grote tijdsinvestering vergen. Kleinere organisaties (zoals het MKB en kleinere

gemeenten) geven daarentegen aan meer behoefte te hebben aan laagdrempelige instrumenten. Zoals eerder omschreven zien we dat er grote verschillen zijn in databeschikbaarheid tussen de organisaties. Met name het MKB ziet het als een uitdaging om relevante bedrijfseigen informatie te verzamelen. Daarnaast is het vaak een uitdaging om macro-economische data op organisatieniveau toe te passen.

Onderstaande figuur geeft inzicht in de wensen die wij door middel van de interviews verzameld hebben (zie hoofdstuk 2.4). We beogen hiermee geen volledig beeld te scheppen van de gebruikerswensen in Nederland. Hiervoor is uitgebreider vervolgonderzoek nodig.

Figuur 7: Gebruikerswensen

(Nog) geen de facto standaardinstrument in Nederland

Alhoewel met name instrumenten die vrij beschikbaar zijn meer gebruikt worden dan andere, heeft zich in de Nederlandse praktijk nog geen de facto standaardinstrument ontwikkeld. Ondanks dit zijn er wel elementen binnen SDG-impactmeting en -rapportage die al meer geharmoniseerd zijn dan andere (bijvoorbeeld de impact-basisprincipes zoals het materialiteitsprincipe en het theory of change model, zie hoofdstuk 2). Door meer op een zelfde manier te rapporteren, maken organisaties de informatie over hun SDG-impact beter vergelijkbaar en (dus) relevanter. In hoofdstuk 4.1 gaan we hier verder op in.

De mate van adoptie van instrumenten in Nederland

Het is moeilijk, zo niet onmogelijk, om het adoptieniveau van de geïnventariseerde instrumenten te bepalen. Een voor de hand liggende verklaring is dat SDG-impactmeting en – rapportage nog relatief nieuw en daarom nog in ontwikkeling is. Zo wordt er volop aan nieuwe instrumenten en initiatieven gewerkt, waarvan het nog niet is vast te stellen in hoeverre de markt deze zal gaan omarmen. Daarnaast zien wij dat er in de praktijk diverse instrumenten (of een combinatie van instrumenten) toegepast worden. Alhoewel het aandeel organisaties groeit dat publiekelijk rapporteert over de SDG's (zie SDG Challenge 2019 resultaten in hoofdstuk 2.2), wordt er vaak geen of zeer beperkt inzicht gegeven in de gebruikte instrumenten. Dit hangt deels samen met het feit dat ongeveer de helft van de SDG-impactmeet- en rapportage- instrumenten wordt aangeboden als betaalde dienst. Hiervan is het niet altijd te achterhalen wat het marktaandeel is. Ook wordt er in de regel geen (of zeer beperkt) inzicht gegeven in de onderliggende methodologie van het instrument.

Versnipperd en divers instrumentenlandschap staat in de weg van eenduidigere SDG-rapportage

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste verschillen en overeenkomsten tussen de geïnventariseerde instrumenten beoordeeld aan de hand van: doeleinden, toepassing, dataverzameling en inzicht in voortgang en rapportages, gebruikerstevredenheid en mate van adoptie. De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de belangrijkste bevindingen.

Belangrijkste verschillen en overeenkomsten tussen de geïnventariseerde instrumenten	
Vergelijkingscriteria	Samenvatting
Doeleinden: <i>Waar de instrumenten voor ingezet kunnen worden</i>	De beschikbare SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten kunnen door organisaties worden gebruikt voor verschillende doelen. Het is echter niet altijd duidelijk welke instrumenten geschikt zijn voor welke (combinatie van) doeleinden.
Toepassing: <i>Sector, link met de SDG's, type organisatie, kosten</i>	Hoewel een groot deel van de geïnventariseerde instrumenten met name ontwikkeld en/of geschikt is voor grote bedrijven, hebben het MKB en gemeenten diverse keuzemogelijkheden. Dit geldt zowel voor vrij beschikbare instrumenten, als voor instrumenten die tegen betaling worden aangeboden. Naast instrumenten met een directe en expliciete link met de SDG's, zijn er diverse meer niche-instrumenten die goed toepasbaar zijn voor SDG-impactmeting en –rapportage.
Dataverzameling en inzicht in voortgang en rapportages: <i>In kaart gebracht binnen een standaard dataverzameling- en rapportageproces</i>	De geïnventariseerde instrumenten voorzien in verschillende manieren om het dataverzameling- en rapportageproces in te richten, waarbij er onderscheid gemaakt kan worden tussen: selecteren en definiëren van indicatoren, resultaten- en impactberekening en resultaat. Elke stap gaat gemoeid met vele keuzemogelijkheden, opties en risico's.
Gebruikerstevredenheid: <i>In hoeverre bestaande instrumenten voldoen aan de wensen van gebruikers</i>	De wensen van gebruikers zijn afhankelijk van het type organisatie, de mate van volwassenheid en ambitieniveau met betrekking tot impact meten en rapporteren, databeschikbaarheid, kennis en beschikbare middelen. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen specifieke wensen van het MKB en (kleine) gemeenten enerzijds, en specifieke wensen van grote bedrijven anderzijds. Alhoewel er vervolgonderzoek nodig is om een volledig overzicht te kunnen geven van de gebruikerswensen in Nederland, kunnen we concluderen dat het huidige aanbod (nog) niet goed genoeg voldoet aan de behoeften van organisaties.
Mate van adoptie: <i>In hoeverre er sprake is van een de facto standaard</i>	Met name instrumenten die vrij beschikbaar zijn, worden meer gebruikt dan andere. Er is echter geen sprake van een de facto standaardinstrument in Nederland. Wel zijn er elementen binnen SDG-impactmeting en -rapportage die een hoger adoptieniveau hebben dan andere. Elementen die hierbij te onderscheiden zijn: basisprincipes voor impactmeting en –rapportage, de instrumenten zelf en de indicatoren die worden gebruikt (zie hoofdstuk 4).

Samenvattend zien we een versnipperd en divers landschap aan SDG-impactmeet- en –rapportage-instrumenten. Dit staat eenduidigere SDG-rapportering in de weg. Om rapportages beter vergelijkbaar te maken, is het van belang dat organisaties tot op zekere hoogte hun manier om impact te meten en te rapporteren harmoniseren.

Zoals we in dit hoofdstuk hebben gezien, spelen verschillende elementen een rol bij het versterken van SDG-impactrapportering. Zo zal het simpelweg voorschrijven van een bepaald instrument alleen niet leiden tot versterking daarvan.

Harmonisatie-elementen en knelpunten

04

Samenvatting

Harmonisatie tot op zekere hoogte is nodig om de SDG-impactinformatie van de organisaties relevanter, vergelijkbaar en aggregaerbaar te maken. Maar wat houdt harmonisatie precies in? En hoeveel 'meer harmonisatie' is er nodig?

Het meten en rapporteren over de SDG's is een breed onderwerp, waarbij verschillende elementen een rol spelen. Zo zal het simpelweg voorschrijven van een bepaald instrument alleen niet leiden tot versterking van SDG-impactrapportering in Nederland.

Om beter te kunnen specificeren wat er precies met harmonisatie wordt bedoeld en wat hiervoor nodig is, maken wij onderscheid tussen de volgende harmonisatie-elementen:

- Toepassing van *basisprincipes* van impactmeting en –rapportage (denk aan principes als 'waardecreatie' en 'materialiteit' en het 'theory of change' model),
- De *instrumenten* zelf die organisaties in staat stellen de SDG-impact te meten en hierover te rapporteren,
- De *indicatoren* die worden gebruikt.

Daarnaast is het belangrijk om rekening te houden met een aantal *randvoorwaarden voor harmonisatie*. Dit zijn aspecten waaraan gewerkt moet worden om de inspanningen op het gebied van harmonisatie van basisprincipes, instrumenten en indicatoren kracht bij te zetten. Zo zijn de mate van adoptie van de SDG's en de hoeveelheid organisaties die de bijdragen aan de SDG's verantwoorden door middel van impactrapportages belangrijke randvoorwaarden voor harmonisatie.

Om vast te kunnen stellen wat er precies nodig is voor 'meer harmonisatie' bekijken we in dit hoofdstuk het huidige harmonisatieniveau van SDG-impactmeting en –rapportering en het gewenste harmonisatieniveau in Nederland. Met het gewenste harmonisatieniveau bedoelen we de mate van standaardisatie dat vereist is om tot eenduidigere SDG-rapportages te komen.

Volledige harmonisatie (alle organisaties rapporteren dezelfde indicatoren met dezelfde instrumenten en op basis van dezelfde impact-basisprincipes) is niet altijd nodig, wenselijk of praktisch. Op het gebied van basisprincipes voor impactmeting en –rapportage is relatief veel harmonisatie gewenst. Voor de indicatoren en de te gebruiken instrumenten is harmonisatie nodig, maar minder dan bij de basisprincipes.

Tot slot gaan we in op de knelpunten die eenduidigere SDG- impactrapportages in de weg staan. Deze knelpunten hebben te maken met de randvoorwaarden voor harmonisatie en harmonisatie van basisprincipes, instrumenten en indicatoren.

4.1 Harmonisatie op het gebied van SDG-impactmeting en –rapportage bestaat uit drie elementen

In dit hoofdstuk gaan we op in wat wij met harmonisatie bedoelen en waarom harmonisatie niet betekent dat iedere organisatie met dezelfde basisprincipes, instrumenten en indicatoren hoeft te werken. Wel stellen we een kloof vast tussen het huidige en gewenste niveau van harmonisatie: de mate van standaardisatie die vereist is om tot eenduidigere SDG-rapportages te komen.

Harmonisatie-elementen

Relevantere en eenduidigere impactmeting en -rapportering helpt om te bepalen of individuele organisaties en Nederland als geheel op de goede weg zijn voor het behalen van de SDG's. Dit vereist een bepaalde mate van consensus en dus harmonisatie. Harmonisatie is wat ons betreft niet het voorschrijven van een bepaald instrument. Zoals we in het vorige hoofdstuk hebben gezien, spelen er bij het meten en rapporteren over SDG-impact verschillende elementen een rol.

Om goed te specificeren wat wij met harmonisatie bedoelen en wat hiervoor nodig is, onderscheiden wij de volgende **harmonisatie-elementen**:

- **Toepassing van basisprincipes van impactmeting en -rapportage**, zoals *theory of change* en het materialiteitsprincipe.
- De **instrumenten zelf** die organisaties in staat stellen de SDG-impact te meten en hierover te rapporteren. Afhankelijk van de behoefte van de gebruiker kan er gekozen worden voor raamwerken en richtlijnen, meetmethoden en/of tools. *N.B.: Met 'instrumenten' wordt hier alleen verwezen naar de vraag 'welke instrumenten worden gebruikt?'. Instrumenten zijn uiteraard zelf ook afhankelijk van de elementen 'basisprincipes' en 'indicatoren'.*
- De **indicatoren** die worden gebruikt.

Harmonisatieniveaus

Om vervolgens vast te kunnen stellen hoe ver de elementen op dit moment al geharmoniseerd en gestandaardiseerd zijn en wat er eventueel nog nodig is om tot eenduidige rapportages te komen, maken we onderscheid tussen drie verschillende harmonisatieniveaus:

Volledige harmonisatie. Met volledige harmonisatie wordt bedoeld dat alle organisaties op basis van dezelfde basisprincipes van impactmeting en –rapportage, met dezelfde instrumenten, dezelfde indicatoren rapporteren. Uit interviews met gebruikers van instrumenten, observaties uit de praktijk en bronnenonderzoek volgt dat niet iedereen streeft naar harmonisatie. Men geeft aan dat volledige harmonisatie niet altijd nodig, wenselijk of praktisch is. We hebben hierbij twee sentimenten waargenomen die knelpunten veroorzaken voor meer harmonisatie. 'Men wil niet' (niet iedereen streeft naar harmonisatie) en 'men kan niet' (er worden (praktische) obstakels gezien die harmonisatie in de weg staan).

Huidige mate van harmonisatie. Uit ons onderzoek (zie met name hoofdstuk 3) volgt dat er op het gebied van **basisprincipes van impactmeting en -rapportage** al relatief veel harmonisatie is. Vraagstukken als attributie blijven echter nog lastig. Er zijn overigens wel initiatieven om naar meer harmonisatie van de basisprincipes toe te werken. Kijkend naar de **instrumenten** zien we juist weinig harmonisatie, maar een zeer versnipperd instrumentenlandschap. De indicatoren zitten daar tussenin: we zien daar iets meer harmonisatie dan bij instrumenten, maar minder dan bij de basisprincipes. Ook op het gebied van indicatoren lopen er uiteenlopende initiatieven om meer consensus te bereiken.

Niet elk element behoeft dezelfde mate van harmonisatie om tot eenduidigere rapportages te komen. In dit hoofdstuk gaan we verder in op het **gewenste niveau van harmonisatie** en wat ervoor nodig is om dit te bereiken. Met het gewenste harmonisatieniveau bedoelen we de mate van standaardisatie die vereist is voor eenduidigere SDG-impactrapportages. Hierbij spelen ook een aantal **randvoorwaarden voor harmonisatie** een belangrijke rol, bijvoorbeeld de mate waarin de SDG's worden geadopteerd en de hoeveelheid organisaties die hun SDG-bijdrage verantwoorden met impactrapportages. We kunnen hierbij een parallel trekken met de ontwikkeling van niet-financiële verslaggeving de afgelopen decennia. Hoe gangbaarder de SDG's en de verantwoording hierover worden, hoe meer 'best-practices' er komen, hoe sneller SDG-impactmeting en –rapportering volwassen wordt en er standaardisering ontstaat.

De verschillen in het gewenste harmonisatieniveau voor basisprincipes, instrumenten en indicatoren

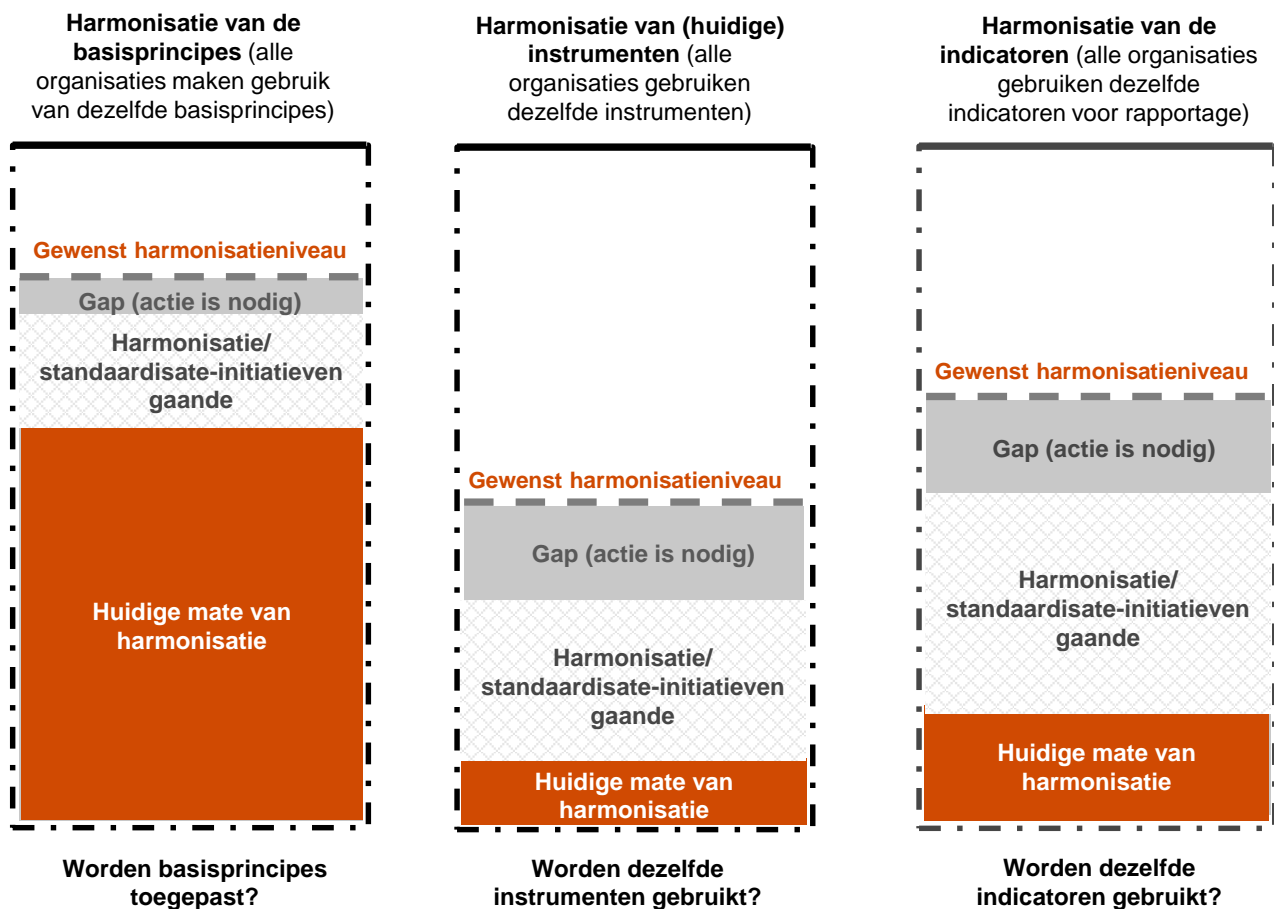
Op het gebied van **de basisprincipes van impactmeting en -rapportage** is een relatief hoog harmonisatieniveau gewenst, aangezien geharmoniseerde basisprincipes het fundament zijn voor eenduidige rapportage. Men is op dit gebied al vrij ver en dicht in de buurt van het gewenste harmonisatieniveau. Zodoende is de kloof tussen het huidige en gewenste harmonisatieniveau, zoals aangeduid in figuur 9, relatief klein.

Op het gebied van **instrumenten voor impactmeting** is het gewenste harmonisatieniveau lager dan bij de basisprincipes. Huidige instrumenten moeten eerst verder ontwikkeld en verbeterd worden. Daarnaast is het niet per se nodig is om dezelfde instrumenten te gebruiken om tot vergelijkbare resultaten te komen. Niettemin is er iets van harmonisatie gewenst. Zoals we hebben gezien in hoofdstuk 3 is het instrumentenlandschap behoorlijk versnipperd en zien organisaties 'door de bomen het bos niet meer'. Op lange termijn zullen de instrumenten naar elkaar toe bewegen en harmoniseren zodra er meer consensus is over de 'regels', dus de basisprincipes en indicatoren. Het 'perfecte' instrument toepasbaar voor alle gebruikers, doelgroepen en sectoren zal er hoogstwaarschijnlijk op middellange-termijn niet zijn, en kunnen gebruikers van verschillende instrumenten alsnog vergelijkbare resultaten genereren als dezelfde 'meet- en rapporterings-regels' worden toegepast.

Het derde element, het gebruiken van dezelfde **indicatoren**, vraagt om een iets hoger gewenst harmonisatieniveau dan op het gebied van instrumenten, maar een lager niveau dan voor de basisprincipes. De reden hiervoor is dat er bepaalde harmonisatie op het gebied van indicatoren nodig is om de vergelijkbaarheid te kunnen waarborgen (bijvoorbeeld in de vorm van een aantal basisindicatoren die bij voorkeur sectorspecifiek zijn). Tegelijkertijd moet er niet te veel harmonisatie zijn, zodat organisaties kunnen rapporteren over onderwerpen die voor hen relevant en materieel zijn.

De volgende figuur geeft bovengenoemde punten visueel weer. Op het gebied van instrumenten en indicatoren is de gap tussen de huidige mate van harmonisatie en het gewenste harmonisatieniveau het grootst. Let op: de grafiek heeft betrekking op de onderzoeksscope van gemeenten en bedrijven. De figuur is ter illustratie, deze is niet gebaseerd op kwantitatieve data, en niet bedoeld om aan te geven om de verschillende niveaus exact aan te geven. Daarnaast verschilt het gewenste harmonisatieniveau niet alleen per element, maar ook per doelgroep (grote bedrijven, het MKB en gemeenten).

Figuur 9: De harmonisatie-elementen basisprincipes, instrumenten en indicatoren

Harmonisatieniveau bij bedrijven en gemeenten

We zien verschillen in de mate van harmonisatie wat betreft 'basisprincipes', 'instrumenten' en 'indicatoren' tussen verschillende organisaties. Grote bedrijven omarmen de basisprincipes voor impactmeting bijvoorbeeld meer dan het MKB en gemeenten. Dit kan verklaard worden door de ruimte in mensen en middelen die grote bedrijven hiervoor beschikbaar hebben en de druk vanuit de maatschappij richting grote bedrijven om zich hierover te verantwoorden. Kijkend naar de mate van harmonisatie op het gebied van instrumenten is er geen consensus welke instrumenten het meest geschikt en gebruiksvriendelijk zijn voor SDG- impactmeting en -rapportage (zie ook hoofdstuk 3). Wat betreft het gebruik van dezelfde indicatoren is er weinig consensus te zien bij grote bedrijven en gemeenten, het minste bij het MKB.

Figuur 10: Mate van harmonisatie per harmonisatie-element voor bedrijven en gemeenten (visualisatie is illustratief en niet gebaseerd op data)

	Worden basisprincipes toegepast?	Worden dezelfde instrumenten gebruikt?	Worden dezelfde indicatoren gebruikt?
Grote bedrijven	Grote bedrijven gebruiken steeds vaker basisprincipes en concepten zoals <i>theory of change</i> , het waardecreatiemodel en het materialiteitsconcept.	Diversiteit en geen de facto standaard.	Weinig consensus over indicatoren (iets meer dan voor het MKB omdat er door grote bedrijven veel met GRI Standards wordt gewerkt).
MKB	De MKB's die SDG-impact meten zijn nog in de minderheid. In weinig gevallen wordt er op basis van <i>best practices</i> in de impactwereld gemeten.	Diversiteit en geen de facto standaard.	Weinig consensus wat betreft indicatoren, alleen als dezelfde instrumenten worden gebruikt.
Gemeenten	Er zijn weinig gemeenten die SDG-impact meten aan de hand van basisprincipes.	Diversiteit en geen de facto standaard.	Weinig consensus over indicatoren, vertaling van nationale doelen naar lokale context en het verschil in databeschikbaarheid tussen gemeenten zijn knelpunten.

Geen harmonisatie	Weinig consensus/harmonisatie	Op weg naar gewenste harmonisatie	Gewenst harmonisatie niveau bereikt
-------------------	-------------------------------	-----------------------------------	-------------------------------------

N.B.: in dit onderzoek is er alleen naar bedrijven en gemeenten gekeken. SDG-impactmeting en -rapportering vindt ook op landelijk niveau plaats en bij NGO's, sociale ondernemingen, etc. Dus het spectrum is groter dan hier wordt belicht en er gebeurt nog meer op het gebied van harmonisatie dan hier wordt gepresenteerd.

Stapsgewijze harmonisatie

Belangrijk is het besef dat harmonisatie (en dus consensus) op het gebied van (SDG)-impactmeting en -rapportering tijd kost en dat het een pad is dat momenteel stap voor stap bewandeld wordt. Niet alleen in Nederland, maar ook op mondiaal niveau is er behoefte om maatschappelijke impact in het algemeen en de bijdrage aan de SDG's eenduidiger en inzichtelijk te maken. Vooralsnog is het wachten op een algemene standaard voor maatschappelijke impact-rapportering.

Het toewerken naar meer consensus op het gebied van (SDG)-impactmeting en -rapportering vindt op verschillende niveaus plaats: op internationaal, nationaal, lokaal en sectoraal niveau. Op elk niveau zijn er uiteenlopende handelingsmogelijkheden en reeds lopende acties. Hiermee hebben wij rekening gehouden bij het definiëren van suggesties voor acties voor de partijen in Nederland (zie hoofdstuk 5).

Hieronder een overzicht van een aantal standaardisatie-/harmonisatie-initiatieven op het gebied van impactmeting. Alle initiatieven streven naar meer consensus over het meten, vergelijken en rapporteren van impact. Om het wiel voor SDG-impactmeting niet opnieuw uit te vinden, bevelen wij aan geen nieuwe initiatieven te ontwikkelen, maar om bestaande harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven voor impactmeten te gebruiken en (waar nodig) specifiek voor SDG-rapportering aan te scherpen.

Harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven		
Initiatief	Betrokkenen	Omschrijving
Toward Common Metrics and Consistent Reporting of Sustainable Value Creation	World Economic Forum International Business Council, Deloitte, KPMG, PwC, EY	Initiatief dat een voorstel doet voor een gedeeld basisset aan indicatoren (en deels ook meetmethoden) om rapportage op één lijn te krijgen en versnippering rondom impactmeten te verminderen. Dit initiatief streeft naar het betrekken van reeds bestaande, algemeen aanvaarde rapportagestandaarden. Het doel is om die normen te versterken en hun synergie beter te benutten in plaats van nieuwe standaard te creëren.
Impact Management Project	B Lab, GIIN, IFC, GRI, SASB, PRI, OECD, Social Value International, UNDP, United Nations Global Compact, World Benchmark Alliance, UNEP Finance Initiative	Het Impact Management Project (IMP) is een internationaal forum van een groot aantal organisaties die overeenstemming willen bereiken over standaarden en technieken voor het meten, vergelijken en rapporteren van impact en prestaties van organisaties op milieu- en sociale kwesties.
Impact Economy Foundation	Impact Institute en True Price	De Impact Economy Foundation (IEF) is een Nederlandse non-profit organisatie/community, opgericht om de overgang naar een 'impacteconomie' te versnellen. Het werk van de IEF is gebaseerd op eerder open source werk van Impact Institute en True Price.
Value Balancing Alliance	BASF, Deutsche Bank, LafargeHolcim, Mitsubishi Chemical Holdings, Novartis, Porsche AG, SK, SAP, Bosch (en pro-bono consultants Deloitte, EY, KPMG en PwC)	De Value Balancing Alliance e.v. is een non-profitorganisatie, opgericht in 2019, met de ambitie om een wereldwijde impactmeet- en waarderingsstandaard te creëren voor het moneteriseren van de impact van bedrijfsactiviteiten.

4.2. Knelpunten op weg naar meer eenduidige SDG- impactrapportages

We hebben zes knelpunten geïdentificeerd die eenduidigere SDG-impactrapportages in de weg staan. Deze knelpunten hebben bijvoorbeeld te maken met de complexiteit van impactmeten en het versnipperde instrumentenlandschap, zoals ook al in vorige hoofdstukken naar voren is gekomen. Maar knelpunten zitten ook in de randvoorwaarden voor harmonisatie. Zo is de toegevoegde waarde daarvan niet voor iedereen duidelijk.

Introductie van knelpunten

Op basis van vergelijking en beoordeling op effectiviteit van de geïnventariseerde SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten, interviews, observaties uit de praktijk en bronnenonderzoek hebben we de belangrijkste knelpunten geïdentificeerd die eenduidigere SDG-impactrapportages in de weg kunnen staan. Onderstaande tabel geeft hiervan een overzicht.

In hoofdstuk 5 brengen we per knelpunt het verbeterpotentieel in kaart en doen we suggesties voor acties.

Harmonisatie van basisprincipes van impactmeting en -rapportage

Knelpunt	Omschrijving	
1	Het meten van impact is complex en nog in ontwikkeling. De extra 'laag' SDG's zorgt voor nog meer complexiteit.	Veel organisaties vinden impactmeten zeer complex. Ze worstelen met name met vraagstukken rondom causaliteit en attributie. Daarnaast is impactmeten ook nog in ontwikkeling. Impactmeten aan de hand van de SDG's wordt ervaren als een extra 'laag' aan complexiteit. Hierbij wordt met name de samenhang tussen en de praktische toepasbaarheid van de SDG's genoemd, evenals de onderliggende doelstellingen en indicatoren voor bedrijven en gemeenten.

Harmonisatie van (huidige) SDG- impactmeet- en -rapportage- instrumenten

Knelpunt	Omschrijving	
2	Divers en versnipperd aanbod van instrumenten voldoet (nog) niet goed genoeg aan gebruikers behoeften.	Er bestaat (nog) geen de facto standaardinstrument. Het aanbod van instrumenten is versnipperd, divers en heeft meer verschillen dan overeenkomsten. Beschikbare instrumenten zijn niet relevant genoeg voor organisaties die actief zijn in verschillende sectoren of zijn niet laagdrempelig genoeg. Tot slot is databeschikbaarheid, met name voor kleinere organisaties (zoals het MKB en kleinere gemeenten), een struikelblok.

Harmonisatie van de indicatoren die worden gebruikt

Knelpunt	Omschrijving
3 Gebrek aan sectorspecifieke indicatoren enerzijds, en vergelijkbaarheid tussen sectoren anderzijds.	Door de perceptie van organisaties dat zij uniek en onderscheidend zijn, vinden zij het vaak minder relevant om zich met andere organisaties te vergelijken. Ook wordt eraan getwijfeld of organisaties überhaupt vergeleken kunnen (en moeten) worden. Dit is een drempel om gestandaardiseerde impactmeting en -rapportage in het algemeen te omarmen en met name om tot een aantal geharmoniseerde indicatoren te komen. Bovendien houden niet alle instrumenten rekening met het materialiteitsprincipe en sectorspecifieke elementen, waardoor de rapportages niet altijd een evenwichtig en volledig beeld geven van de daadwerkelijke impact van organisaties. De keerzijde is dat mogelijke aggregatie van resultaten bemoeilijkt wordt als organisaties enkel op basis van individuele indicatoren en meetmethoden impact rapporteren.

Randvoorwaarden voor harmonisatie

Knelpunt	Omschrijving
4 De toegevoegde waarde om inspanningen op het gebied van de SDG's inzichtelijk te maken door middel van impactmeten wordt niet altijd gezien. Men richt de aandacht liever op het overgaan tot actie.	Steeds meer organisaties omarmen de SDG's en willen hier een bijdrage aan leveren. Een SDG-rapportage wordt daarbij echter meer als <i>nice to have</i> gezien. Men wil juist energie steken in het teweegbrengen van verandering en vraagt zich af of de wens voor geharmoniseerde rapportages zijn doel niet voorbijschiet. Tegelijkertijd is er kritiek dat er te veel vrijblijvendheid is rondom de SDG's en dat de bijdragen aan de SDG's niet expliciet en zorgvuldig genoeg verantwoord worden.
5 Beperkte kennis, middelen en best practices om impact op de SDG's te meten en hierover te rapporteren.	Een gedegen en relevante impactmeting en -rapportage is kostbaar en vergt veel expertise en tijd. De verschillen in kennis en capaciteit tussen het MKB, gemeenten en grote bedrijven zijn groot. Er is een divers aanbod van instrumenten die kunnen helpen, maar deze voldoen (nog) niet goed genoeg aan de behoeften van organisaties (zie ook knelpunt 2). Organisaties zien daarnaast te weinig (aandacht voor) <i>best practices</i> . Dit geldt zowel binnen sectoren zelf, als in de wisselwerking tussen de Rijksoverheid, gemeenten, het MKB en grotere bedrijven. Organisaties en andere belanghebbenden geven bovendien aan te worstelen met het tempo waarmee het speelveld rondom SDG-impactmeten en -rapportage zich ontwikkelt en de hoeveelheid informatie die hierover beschikbaar is.
6 Onduidelijkheid en miscommunicatie over wat harmonisatie precies betekent en uiteenlopende belangen over doelen.	We zien dat er met harmonisatie niet altijd hetzelfde wordt bedoeld. Bovendien is het meten en rapporteren over de SDG's een breed onderwerp, waarbij verschillende elementen een rol spelen. Deze elementen (basisprincipes, instrumenten en indicatoren) worden regelmatig door elkaar gehaald, waardoor er miscommunicatie ontstaat wanneer men zich tegen harmonisatie uitspreekt. Zo zijn er bijvoorbeeld partijen die geen voorstander zijn van harmonisatie van instrumenten, maar wel deels op het gebied van indicatoren. Daarnaast wordt verdere harmonisatie bemoeilijkt door de (tegengestelde) belangen van de diverse betrokkenen.

Verbeterpotentieel en suggesties voor acties

05

Samen op weg naar meer eenduidige SDG-rapportages

Eenduidigere SDG-rapportering biedt de Rijksoverheid, bedrijven en gemeenten de nodige houvast om te bepalen of Nederland en de individuele organisaties op de goede weg zijn voor het behalen van de SDG's. Op basis van de geïnterpreteerde knelpunten uit hoofdstuk 4, brengen we in dit hoofdstuk per knelpunt het verbeterpotentieel in kaart en doen we suggesties voor acties.

Samenvatting

We kunnen SDG-impactmeting en –rapportering in Nederland versterken door SDG-rapportages relevanter en eenduidiger te maken. Dat kan bereikt worden door impactmeting en –rapportering verder te harmoniseren. Onze suggesties voor acties per element zijn:

Harmonisatie van basisprincipes van impactmeting en -rapportage

- *Netwerkorganisaties*: breng de resultaten van bestaande standaardisatie-initiatieven voor impactmeten samen en coördineer kennisdeling;
- *Gebruikers*: maak gebruik van de basisprincipes voor impactmeting en -rapportering.

Harmonisatie van SDG-impactmeet- en -rapportage- instrumenten

- *Rijksoverheid*: speel een stimulerende rol in het verbeteren en actualiseren van de huidige instrumenten;
- *Aanbieders en gebruikers*: scherp huidige instrumenten aan en verbeter de transparantie over de toepasbaarheid en werking van instrumenten.

Harmonisatie van de indicatoren die worden gebruikt

- *Rijksoverheid*: maak een routekaart voor de steeds verdere uitbreiding van indicatorensets en geef sturing met een Nationale SDG-Strategie;
- *Netwerkorganisaties*: werk aan de verdere vertaling van de SDG's, subdoelstellingen en indicatoren;
- *Aanbieders*: scherp indicatorensets aan op basis van lopende harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven en houd rekening met sector-specifica;
- *Gebruikers*: maak (zo veel mogelijk) gebruik van sectorspecifieke en eenduidige indicatoren (bijvoorbeeld opgesteld door GRI of een van de harmonisatie/standaardisatie-initiatieven) als basisset, naast eigen organisatiespecifieke-indicatoren (op basis van het materialiteitsprincipe).

Randvoorwaarden voor harmonisatie

- *Rijksoverheid*: creëer verdere prikkels voor organisaties om met de SDG's aan de slag te gaan;
- *Rijksoverheid*: integreer impactmeting en -rapportage verder in bestaande rapportageverplichtingen;
- *Rijksoverheid en netwerkorganisaties*: rol een Nationale SDG-strategie uit;
- *Rijksoverheid*: zelf zichtbaar het goede voorbeeld geven;
- *Netwerkorganisaties en kennisinstututen*: coördineer kennisontwikkeling en -deling;
- *Netwerkorganisaties*: breng de ambitie per harmonisatie-element en doelgroep in kaart;
- *Harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven*: schep duidelijkheid over de verschillende harmonisatiemogelijkheden en maak inzichtelijk aan welk element wordt gewerkt.

Samen op weg naar meer harmonisatie van SDG-impactmeting en -rapportage

In dit onderzoek hebben we ons met name gericht op het definiëren van suggesties voor acties voor de Rijksoverheid. Echter willen we benadrukken dat de Rijksoverheid niet alleen voor harmonisatie kan zorgen. We hebben dus ook suggesties gedaan voor verschillende acties van netwerkorganisaties, aanbieders en gebruikers van instrumenten en initiatieven die naar meer consensus streven. We willen voorkomen dat partijen naar elkaar of de Rijksoverheid (blijven) kijken om het SDG-wiel in beweging te krijgen. Uiteindelijk gaat het erom dat we de samenwerking opzoeken, ook bij het oppakken van potentiële vervolgacties.

Verbeterpotentieel en suggesties voor acties

In dit hoofdstuk bespreken we per knelpunt het verbeterpotentieel en doen we concrete suggesties voor acties. Deze knelpunten hebben te maken met de harmonisatie van **basisprincipes** van impactmeting en –rapportage, **instrumenten**, **indicatoren** en **randvoorwaarden voor harmonisatie**. Niet elk element behoeft namelijk dezelfde mate van harmonisatie (en dus benodigde acties) om tot eenduidige rapportages te komen. We hebben dit uitgebreid besproken in hoofdstuk 4.

Om overzicht te creëren hebben we de acties gelinkt aan het meest passende knelpunt. De suggesties kunnen ook effect op andere knelpunten hebben. Bij het formuleren van de acties hebben we rekening gehouden met de uiteenlopende behoeftes van grote bedrijven, het MKB en gemeenten.

Wij zien dat er met betrekking tot een aantal suggesties die we doen al acties bezig zijn. Netwerkorganisaties ondersteunen bijvoorbeeld al verdere harmonisatie door het bedrijfsleven te informeren over minimale basiskaders. Voor de volledigheid en om het belang hiervan te onderstrepen hebben we ervoor gekozen om deze acties alsnog op te nemen.

Harmonisatie van basisprincipes van impactmeting en -rapportage

Knelpunt 1: Impact meten is complex en nog in ontwikkeling. De ‘extra laag’ SDG’s zorgt voor nog meer complexiteit.

Verbeterpotentieel	We zien dat de harmonisatie van basisprincipes voor impactmeting en -rapportage al redelijk ver is gevorderd, zeker in vergelijking met de hierbij achterblijvende harmonisatie van instrumenten en indicatoren. Er zijn op globaal niveau diverse standaardisatie-initiatieven gaande op het gebied van impactmeten (zie hoofdstuk 4.1). Hiervan zullen de uitkomsten afgewacht moeten worden en de leerpunten meegenomen moeten worden. Wij achten een aanvullend initiatief gericht op meer harmonisatie van SDG-impact rapportages in de Nederlandse context niet wenselijk.	
Suggesties voor acties	Netwerk organisaties	Breng de resultaten van bestaande harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven voor impactmeten samen. En coördineer kennisontwikkeling en kennisdeling (zie ook knelpunt 5).
	Gebruikers	Maak gebruik van de basisprincipes voor impactmeting en rapportering (zoals het materialiteitsprincipe en het theory of change model). Zie hoofdstuk 2. Dit leidt tot relevantere en beter vergelijkbare SDG-rapportages. Daarnaast, omarm de handvatten voor impactmeting zoals voorgesteld in hoofdstuk 3.

Harmonisatie van (huidige) SDG- impactmeet- en -rapportage- instrumenten

Knelpunt 2: Divers en versnipperd aanbod van instrumenten voldoet (nog) niet goed genoeg aan gebruikers behoeften.

Verbeterpotentieel	Het huidige aanbod van SDG-impactmeet- en -rapportage-instrumenten is zeer versnipperd en voldoet (nog) niet goed genoeg aan gebruikers behoeften. Instrumenten moeten eerst verder ontwikkeld en verbeterd worden. Daarnaast zal er ook meer duidelijkheid moeten komen over algemene ‘impactmetingsregels’, waaraan reeds wordt gewerkt door een aantal mondiale initiatieven, en die bepalend zijn voor de basisprincipes van impactmeting en indicatorensets. Het op de markt brengen van nieuwe instrumenten is minder gewenst. Ook zouden partijen zich beter moeten realiseren dat harmonisatie een iteratief proces is. Het is beter met kleine stappen aan de slag gaan dan op het ‘perfecte’ instrument te wachten.
--------------------	--

Knelpunt 2:

Divers en versnipperd aanbod van instrumenten voldoet (nog) niet goed genoeg aan gebruikers behoeften.
(Vervolg)

Suggesties voor acties	Rijksoverheid	Stimuleer het verbeteren en actualiseren van bestaande instrumenten. Het zou bijna 'verleidelijk' kunnen zijn om een initiatief voor de ontwikkeling van een nieuw instrument te starten dat aan alle commentaar tegemoet komt. Wij adviseren dat niet te doen.
	Aanbieders en gebruikers	Scherp huidige instrumenten verder aan en verbeter transparantie over de toepasbaarheid en werking van instrumenten. Bijvoorbeeld door gebruiks(on)vriendelijke aspecten te delen, door mee te denken over praktische oplossingen en verder te werken aan standaardisatie binnen sectoren. Daarnaast is er meer transparantie nodig over welk instrument is gebruikt voor de SDG-impactmeting en -rapportage, evenals meer transparantie over de onderliggende methodologie, berekeningen en indicatoren. Wanneer er sprake is van beperkte harmonisatie is dit essentiële informatie om SDG- rapportages beter te kunnen interpreteren, vergelijken en aggregeren.

Harmonisatie van de indicatoren die worden gebruikt

Knelpunt 3:

Gebrek aan sectorspecifieke indicatoren enerzijds en vergelijkbaarheid tussen sectoren anderzijds.

Verbeterpotentieel	Organisaties voelen zich uniek, willen zichzelf onderscheiden en dus differentiëren in de impactindicatoren die gemeten en gerapporteerd worden. Het materialiteitsprincipe speelt hierbij een belangrijke rol. Impactrapportages kunnen alleen een relevant en juist beeld schetsen van de positieve en negatieve impact van een organisatie, wanneer de aandacht gericht is op daar waar een organisatie de meest significante impact heeft (zie ook hoofdstuk 2.3). Dit leidt tot een grote diversiteit aan indicatoren die een vergelijking (laat staan de aggregatie) van de impact van organisaties onderling moeilijk maakt. Om voor meer vergelijkbaarheid te zorgen, zal er binnen sectoren verder gewerkt moeten worden aan sets van basisindicatoren. Hierbij moet aangehaakt worden bij de diverse lopende initiatieven die zich richten op de verdere concretisering van de SDG's en hun onderliggende indicatoren voor de private sector.	
Suggesties voor acties	Rijksoverheid	Maak een routekaart om de indicatorensets steeds verder uit te breiden en geef sturing aan een Nationale SDG-strategie (zie ook verderop in dit hoofdstuk). We adviseren niet te wachten tot de SDG's en de onderliggende indicatoren concreter zijn gemaakt door bottom-up-initiatieven. Ga zelf aan de slag met de nationale invulling van de SDG-agenda en stimuleer organisaties om met kleine stappen aan de slag te gaan. Zo kan er gestart worden met het formuleren van een beperkt aantal basisindicatoren en targets per sector in een Nationale SDG-strategie. Deze indicatoren geven duidelijkheid over welke SDG-bijdrage Nederland wil leveren en dus richting aan organisaties. Nederlandse gemeenten en bedrijven zullen er dan in toenemende mate voor kiezen om juist over deze indicatoren te rapporteren. Dat zorgt 'automatisch' voor meer harmonisatie. Hierbij is het van belang dat de indicatorensets zijn afgestemd met lopende harmonisatie-initiatieven.
	Netwerk organisaties & harmonisatie-/standaardisatie initiatieven	Werk aan de verdere vertaling van de SDG's, subdoelstellingen en indicatoren voor grotere bedrijven, het MKB en gemeenten. Stimuleer hiervoor initiatieven binnen de sectoren om sectorspecifieke basisindicatoren uit te werken.
	Aanbieders	Scherp indicatoren-sets aan op basis van lopende harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven en houd rekening met sector-specifica. Het merendeel van de huidige instrumenten houdt onvoldoende rekening met sector-specifica.
	Gebruikers	Maak (zo veel mogelijk) gebruik van sectorspecifieke en eenduidige indicatoren (bijvoorbeeld opgesteld door GRI of een van de harmonisatie/standardisatie-initiatieven) als basisset, naast eigen, organisatie-specifieke-indicatoren (op basis van het materialiteitsprincipe). Risico hiervan is dat organisaties bijvoorbeeld alleen de GRI-indicatoren selecteren waar ze gunstig op presteren. Vermijd dit soort 'cherry-picking' van indicatoren en verhoog daarmee de vergelijkbaarheid binnen de eigen sector.

Knelpunt 4:

De toegevoegde waarde om inspanningen op het gebied van de SDG's inzichtelijk te maken door middel van impactmeten en rapportage wordt niet altijd gezien. Men richt de aandacht liever op het overgaan tot actie.

Verbeterpotentieel	Het is van groot belang om het momentum rondom de SDG's vast te houden door de aandacht te vestigen op actiegerichte initiatieven en op de voordelen van de 'gemeenschappelijke taal' die zich door de SDG's ontwikkelt. Uiteindelijk gaat het erom dat partijen elkaar blijven inspireren om de SDG's als gezamenlijke opgave te zien, waardoor zij allemaal meer en beter zicht krijgt op rol die zij kunnen (en moeten) spelen. Voor alle doelgroepen (het MKB, gemeenten en grote bedrijven) moet helder zijn wat de voordelen zijn van SDG-impactmeting en -rapportage en hoe juist dit hen kan helpen om gericht tot actie over te gaan.
Suggesties voor acties	<p>Rijksoverheid</p> <p>Creëer verdere prikkels voor organisaties om met de SDG's aan de slag te gaan. Maak van SDG-impactrapportage een standaardonderdeel bij zaken als subsidieverlening, inkooporders of aanbestedingen, handelsmissies en garantstellingen. We zien dat met name het MKB minder prikkels ervaart om met SDG-impactmeting en -rapportage aan de slag te gaan. De SDG's zouden bijvoorbeeld geïntegreerd kunnen worden in de subsidie- en financieringswijzer van de RVO. Het is hierbij belangrijk dat de prikkels op een behapbare en praktische manier vormgegeven en gecommuniceerd worden (niet alleen via duurzaamheidsplatformen, maar ook via brede kanalen zoals de KvK).</p> <p>Integreer impactmeting en -rapportage over de SDG's verder in bestaande rapportageverplichtingen:</p> <ul style="list-style-type: none">• Grote organisaties van openbaar belang met meer dan vijfhonderd werknemers zijn sinds 2017 verplicht te rapporteren over niet-financiële informatie en hun maatschappelijke impact. De SDG's zouden expliciet aan deze rapportageverplichting gekoppeld kunnen worden. Het voordeel hiervan is dat er daarmee ook indirect prikkels ontstaan voor het MKB. In de praktijk zien we dat grotere bedrijven hun (SDG-)informatieverplichtingen 'doorgeven' aan leveranciers en partners (bijvoorbeeld het MKB) en bij hen de benodigde informatie voor de SDG-rapportage opvragen.• Er zou ook gekeken kunnen worden hoe de voortgangsrapportage over IMVO-prestaties gekoppeld kan worden aan een SDG-rapportage.• Neem de rapportage over de SDG's op in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) om zo SDG-rapportering in de jaarrekening van gemeenten verplicht te maken. Ook dit zal een positief 'doorgeef'-effect met zich meebrengen voor de organisaties waarmee gemeenten samenwerken. <p>Netwerk-organisaties/ Rijksoverheid</p> <p>Rol een Nationale SDG-strategie uit. Uit de interviews volgt dat er behoefte is aan een Nationale SDG-strategie die inzicht geeft in Nederlands visie en de stappen die Nederland moet zetten om de voor Nederland relevante (sub)doelen voor 2030 te behalen. Voor de onderdelen waar Nederland niet op koers ligt, zijn concrete nationale doelstellingen nodig. We adviseren deze doelstellingen per sector te formuleren, op basis van de (toekomstige) rol die de sector speelt in het bereiken van de doelstellingen. Dit stimuleert actie omdat organisaties dan precies weten wat de opgave is en waar zij naar toe werken. Daarnaast bevordert dit verdere harmonisatie omdat de doelstellingen op sectorniveau bepaald worden in plaats van dat organisaties deze zelf definiëren.</p>

Knelpunt 5:

Beperkte kennis, middelen en *best practices* om impact op de SDG's te meten en hierover te rapporteren.

Verbeterpotentieel

Organisaties geven aan beperkte kennis, middelen en *best practices* te hebben voor het meten en rapporteren over de SDG's. Tegelijkertijd zijn er veel informatiebronnen en handvatten beschikbaar (zie Appendix A & C). Dat roept de vraag op of de gebruikers de beschikbare informatie voldoende relevant en praktisch vinden. Of worstelen zij juist met de vindbaarheid hiervan? Hierbij valt onderscheid te maken tussen enerzijds informatie en kennis die nodig is om te weten hoe SDG-impactmeting en -rapportage werkt en anderzijds informatie en data die beschikbaar moet zijn om überhaupt te kunnen meten en rapporteren.

Suggesties voor acties

Rijksoverheid

Geef zelf zichtbaar het goede voorbeeld. Uit interviews blijkt dat er behoefte is aan meer sturing en leiderschap rond de SDG's vanuit de Rijksoverheid. Men verwacht dat de overheid zich actief opstelt als rolmodel. Concrete voorbeelden hiervan zijn:

- Beter inzicht geven in hoe de Rijksoverheid zelf SDG-impact meet en rapporteert. Welke methodologie en/of instrumenten gebruikt zij? Waar loopt ze in de praktijk tegenaan? Hoe gaat de Rijksoverheid bijvoorbeeld zelf om met uitdagingen rondom bijvoorbeeld databeschikbaarheid, indicatoren en rekenmethoden? We adviseren hierbij voldoende aandacht te besteden aan de praktische toepasbaarheid van de SDG's en de basisprincipes voor impactmeting en -rapportage. We zien nu dat de complexiteit van SDG-impactrapportages organisaties afschrikt, terwijl we juist leren door te doen en de ervaringen met elkaar te delen. De Rijksoverheid kan hierbij een belangrijke rol vervullen.
- Consistente integratie van de SDG's in de verschillende rollen en functies van de Rijksoverheid (als beleidsmaker, inkoper, werkgever, etc), waarbij de SDG's standaard bij alle (beleids)beslissingen worden meegenomen. We adviseren in de communicatie hierover expliciet in te gaan op de rol van de SDG's in het beleid en de implementatie hiervan, om zo een duidelijk signaal te geven aan de samenleving over het belang van de SDG's voor de Rijksoverheid. We adviseren hierbij bredere communicatiekanalen in te zetten (in plaats van hiervoor primair duurzaamheids- en SDG-platforms te gebruiken).

Netwerk organisaties & kennis instituten

Coördineer kennisontwikkeling en -deling. We zien diverse initiatieven die 'naast elkaar' ontstaan in plaats van voort te bouwen op eerdere inspanningen. Betere coördinatie bevordert de samenwerking tussen verschillende initiatieven. Daarnaast helpt het organisaties en andere belanghebbenden hun weg te vinden in de grote hoeveelheid informatiebronnen en instrumenten. We adviseren het eigenaarschap van deze coördinatie bij één organisatie (eventueel door middel van rotatie) te beleggen. Voorbeelden van wat deze coördinatie concreet kan inhouden zijn:

- Creëren van een openbare database die per sector een overzicht geeft van de belangrijke informatiebronnen zoals praktijkvoorbeelden uit binnen- en buitenland, instrumenten en handvatten. We adviseren vooraf in kaart te brengen wat organisaties in Nederland zelf zeggen nodig te hebben om met het meten en rapporteren van SDG-impact aan de slag te gaan. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het aanbieden van een starterkit/e-learn over de SDG's en de basisprincipes van impactmeten.
- Initiatievenregister dat een overzicht geeft van de verschillende initiatieven, onderzoeken, ronde tafels en dergelijke rondom SDG-meting en -rapportering. Relevante elementen zijn bijvoorbeeld: de doelstellingen, tijdslijnen, betrokken partijen en conclusies/uitkomsten van een bepaald initiatief. Zo kunnen betrokken partijen eenvoudig zien of een andere organisatie al met soortgelijke inspanningen bezig is (geweest). Door het register actief te monitoren, kan de beheerder van het register suggesties doen voor samenwerkingen of juist onderwerpen aanwijzen waar nieuwe initiatieven welkom zijn. Het is denkbaar om het register voort te laten bouwen op de SDG Community van SDG Nederland. We adviseren hierbij gebruik te maken van de kennis die is opgedaan in het buitenland, zoals bijvoorbeeld in België waar 'Sustainable Development Goals België' een initiatieven register heeft gecreëerd.

Knelpunt 6:

Onduidelijkheid en miscommunicatie over wat harmonisatie precies betekent en uiteenlopende belangen over doelen.

Verbeterpotentieel Het harmonisatieproces kent verschillende elementen (basisprincipes, instrumenten, indicatoren) en verschillende niveaus (zie hoofdstuk 4). We zien dat de ontwikkeling richting meer eenduidige SDG-rapportages bemoeilijkt wordt door onduidelijkheid en miscommunicatie over wat 'meer harmonisatie' precies inhoudt en wat hiervoor nodig is. Meer duidelijkheid en bewustwording komt scherpte in het debat en de effectiviteit van standaardisatie-inspanningen ten goede. Daarnaast is het van belang meer oog te hebben voor de (tegengestelde) belangen van betrokkenen, zoals overheid en bedrijven, decentrale overheid en Rijksoverheid en aanbieders van instrumenten en gebruikers.

Suggesties voor acties

Netwerk organisaties

Breng de ambitie in kaart per harmonisatie-element en doelgroep, waarbij belanghebbenden actief worden betrokken bij het bepalen en definiëren van de gewenste harmonisatieniveaus. We adviseren dit mee te nemen als basis om concrete harmonisatieacties te formuleren op landelijk- en sectorniveau en deze verder te integreren met een Nationale SDG-strategie (knelpunt 4).

Betrek zowel de 'aanbodkant' als de 'vraagkant' van impactinformatie. Uit de interviews blijkt dat het lastig is gebleken om met aanbieders van instrumenten gezamenlijk te werken aan harmonisatie. We adviseren de vraagkant (bijvoorbeeld de financiële sector) en de aanbodkant van informatie bij elkaar te brengen om te inventariseren wat de informatiebehoefte is.

Harmonisatie-/standaardisatie-initiatieven

Schep duidelijkheid over de verschillende harmonisatiemogelijkheden en maak inzichtelijk aan welke elementen gewerkt wordt. Bijvoorbeeld door middel van een standaardbijsluiters in publicaties, etc.

Eerste stappen op weg naar eenduidigere SDG-rapportages voor de Rijksoverheid

Als wij de suggesties voor acties voor de Rijksoverheid nog een keer samenvatten, zien we voor haar vier rollen weggelegd: rolmodel, beleidsmaker, informateur en facilitator. Uit ons onderzoek en de interviews die we hebben gehouden, trekken we de conclusie dat harmonisatie het meest bevorderd wordt als de Rijksoverheid invulling geeft aan alle vier de rollen. Hieronder doen we een voorstel voor een stappenplan voor de Rijksoverheid op basis van de eerder gedefinieerde acties.

Stap 1. Zelf zichtbaar het goede voorbeeld geven (rolmodel)

- Beter inzicht geven in hoe de Rijksoverheid zelf SDG-impact meet en hierover rapporteert.
- Consistente integratie van de SDG's in de verschillende rollen en functies van de Rijksoverheid, en expliciete integratie van de SDG's in alle beleidsbeslissingen.
- Het coördinerend ministerie zal andere ministeries moeten ondersteunen om de SDG's goed te implementeren.

Stap 2. Stimuleer de ontwikkeling en actualisering van bestaande SDG- impactmeet- en -rapportage- instrumenten (informateur)

- Laat niet zelf nieuwe instrumenten ontwikkelen.

Stap 3. Verdere prikkels creëren voor organisaties om met de SDG's aan de slag te gaan & impactmeting en -rapportage over de SDG's verder integreren in bestaande rapportageverplichtingen (beleidsmaker)

- SDG-impactrapportage een standaardonderdeel maken van bijvoorbeeld subsidies, inkooporders of aanbestedingen, handelsmissies en garantstellingen.
- Rapportage over de SDG's opnemen in verplichtingen die betrekking hebben op de verslaglegging van niet-financiële informatie voor gemeenten (in de BBV).

Stap 4. Maak een routekaart om de indicatorensets steeds verder uit te breiden en geef sturing met een Nationale SDG-strategie (facilitator & rolmodel)

- Stel een nationale SDG-visie op, waarin het Rijk aangeeft waar de focus van Nederland ligt om de doelen in 2030 te behalen.
- Wacht niet tot de SDG's en de onderliggende indicatoren concreter zijn gemaakt door bottom-up initiatieven. Ga zelf aan de slag met richting geven aan de nationale invulling van de SDG-agenda en start met het formuleren van een beperkt aantal basisindicatoren en targets per sector in een Nationale SDG-strategie.

In Duitsland is de overheid sinds 2017 actief met een 'SDG-strategie'. Ze heeft nationale indicatoren opgesteld die de voortgang van de bijdrage aan de gedefinieerde (sub)doelen zullen monitoren.

Appendix

A Het instrumentenlandschap

Het volgende overzicht is een verzameling van geïdentificeerde (SDG)impactmeet- en -rapportage-instrumenten. Niet alle instrumenten hebben een expliciete link met de SDG's, maar zouden voor het meten en rapporteren van de impact daarop wel ingezet kunnen worden (afhankelijk van het instrument zal dit wat maatwerk vragen). De genoemde instrumenten worden deels door Nederlandse organisaties toegepast, maar lang niet allemaal. We hebben ook een aantal interessante en relevante instrumenten die in het buitenland zijn ontwikkeld en/of gebruikt meegenomen. Voor elk instrument is er een inschatting gemaakt, bij welke gebruikersgroep (grote bedrijven , MKB , gemeenten) deze het beste past.

We hebben gestreefd naar een overzichtelijk beeld van het instrumentenlandschap. We suggereren echter niet dat dit overzicht volledig is. Niet alle generieke impactmeetinstrumenten die met een beetje maatwerk voor SDG-impactmeting ingezet kunnen worden, zijn opgenomen. Bovendien kijkt dit onderzoek voornamelijk naar de Nederlandse organisaties en haar behoeften.

Instrumenten voor SDG-impactmeting en -rapportage					
Nr.	Instrument	Aanbieder	Link SDG's	Omschrijving	Grote bedrijven MKB Gemeenten
1	B Impact Assessment	B-Lab	Nee	Het B Impact Assessment is een gratis online tool. Organisaties kunnen een vragenlijst invullen die een holistisch beeld van het bedrijf geeft (op de dimensies: bestuur, werknemers, gemeenschap en milieu). Na het assessment ontvangt de gebruiker een 'B Impact Rapport' met scores per impact-topic. Bij een score van minimaal 80 van de 200 punten ontvangt de organisatie een B Corp-certificaat.	
2	BCtA Impact Lab	United Nations Development Programme	Ja	Deze gratis online tool doorloopt het impactmeetproces met behulp van vier verschillende modules: 1) definiëren van visie en doelen; 2) identificeren van de juiste meetinstrumenten; 3) ontwerpen van een eigen impactframework; 4) verzamelen en analyseren van gegevens. De tool is ondersteunend aan bedrijfsprocessen. Het Lab gebruikt de SDG's als raamwerk om de impact te meten.	
3	Business Reporting on the SDGs – An Analysis of the Goals and Targets	GRI en UNCG	Ja	De subdoelstellingen en indicatoren van de SDG's zijn oorspronkelijk ontwikkeld voor overheden. Om deze relevant te maken voor het bedrijfsleven, zijn ze vertaald in deze guidance. GRI en UNCG raden aan om deze te gebruiken in combinatie met: 'GRI Integrating the SDGs into Corporate Reporting: A Practical Guide'.	
4	De Social Handprint	MAEX	Ja	De Social Handprint vertaalt en geeft inzicht in de waarde van maatschappelijke initiatieven in euro's. Daarnaast laat deze tool zien aan welke SDG's het initiatief bijdraagt. Aan elke indicator is een 'benefit logic' gekoppeld zodat de financiële waarde van de impact van een initiatief wordt berekend. Er is de mogelijkheid om maatschappelijke impact zowel in absolute waarden als in financiële waarden weer te geven. In het laatste geval berekent de Social Handprint (een indicatie van) de absolute waarden en de bijbehorende maatschappelijke effecten in euro's.	

A Het instrumentenlandschap

Instrumenten voor SDG-impactmeting en -rapportage					
Nr.	Instrument	Aanbieder	Link SDG's	Omschrijving	Grote bedrijven MKB Gemeenten
5	De Donut-economie	Kate Raworth	Nee	De Donuteconomie is een framework en economisch model dat economische welvaart en groei meet door te kijken naar de realisatie van een sociaal fundament zonder het overschrijden van ecologische plafonds. De Donut, of Donuteconomie, is een visueel kader voor duurzame ontwikkeling - in de vorm van een donut of reddingsboei – dat het concept van de grenzen van onze aarde combineert met een complementair concept van sociale grenzen. Volgens het model is een economie welvarend als alle twaalf elementen van het sociale fundament worden gehaald zonder een ecologisch plafond te overschrijden. In het duurzaamheidsbeleid van Amsterdam wordt dit het nieuwe uitgangspunt. De 'inner' ring van de donut lijkt op de SDG's.	
6	Framework for Impact Statements	Impact Institute	Ja	Het 'Framework for Impact Statements' helpt bedrijven een 'maatschappelijke jaarrekening' op te stellen, waarbij naast financieel ook natuurlijk, sociaal, menselijk, intellectueel en geproduceerd kapitaal wordt meegenomen. De basis van de maatschappelijke jaarrekening is de Integrated Profit & Loss waarmee maatschappelijke effecten worden uitgerekend en in euro's worden omgezet. Hiermee kunnen bedrijven sturen op de waarde die zij creëren per stakeholder, kapitaal en op de SDG's. De richtlijn bouwt voort op internationale conventies en raamwerken, zoals die van de IIRC.	
7	GEMI Metrics Navigator	Global Environmental Management Initiative	Nee	De Gemi Metrics Navigator is ontwikkeld om organisaties te helpen bij het ontwikkelen en implementeren van financiële en niet-financiële indicatoren. Deze geven organisaties inzicht in de sociale en milieu-impact van hun bedrijfsactiviteiten. Het zesstappenproces is een pragmatische aanpak voor bedrijven die behoefte hebben aan het ontwikkelen en implementeren van indicatoren.	
8	GRI Standards	Global Reporting Initiative	Nee	De GRI Standards zijn de eerste wereldwijde normen voor duurzaamheidsverslaglegging. Ze hebben een modulaire, onderling samenhangende structuur en zijn <i>best practice</i> voor duurzaamheidsrapportering. Sinds 2020 zijn de SDG's geïncorporeerd in de Standards.	
9	GSE System Standard	Global Sustainable Enterprise System	Ja	Het GSE System bestaat uit een metastandaard waarin alle leidende normen voor duurzame bedrijfsvoering zijn opgenomen. Met vijf pijlers (waaronder MVO op basis van ISO 26000, Circulaire Economie op basis van BS 8001) kunnen bedrijven hun prestaties laten zien en certificeren bij erkende, daartoe bevoegde instellingen. Organisaties kunnen met het platform ook hun ketenpartners uitnodigen één of meerdere pijlers van het GSE System in te vullen. Speciaal voor het MKB heeft GSES een MKB-scan laten ontwikkelen.	

A Het instrumentenlandschap

Instrumenten voor SDG-impactmeting en -rapportage

Nr.	Instrument	Aanbieder	Link SDG's	Omschrijving	Grote bedrijven MKB Gemeenten
10	Guidance on core indicators for entity reporting on contribution towards implementation of the Sustainable Development Goals	UNCTAD	Ja	Dit Guidance document biedt praktische informatie over de manier waarop bedrijven hun bijdragen aan de SDG's kunnen rapporteren, met behulp van een beperkt aantal kernindicatoren, op consistente wijze en in overeenstemming met de behoeften van landen. Dit instrument is ook bedoeld om overheden te helpen bij het ontwerpen van beleid en het opzetten van manieren om gegevens uit bedrijfsrapporten te verzamelen, om zo de bijdrage van de particuliere sector aan de implementatie van de SDG's op een consistente en vergelijkbare manier weer te geven. Ook rechtspersonen kunnen hier gebruik van maken als zij duurzaamheidsgegevens verstrekken die moeten voldoen aan de eisen voor SDG-rapportage op land- en bedrijfsniveau als onderdeel van lopende UNCTAD-projecten op dit gebied.	
11	Het Impactpad	Impact Centre Erasmus, Avance and Social Enterprise	Nee	Het Impactpad is een online en open source-handleiding die ondernemers praktische hulp biedt bij het zetten van stap(pen) in het meten van hun impact. De handleiding bestaat uit een overzicht van de meest relevante indicatoren voor vier geselecteerde maatschappelijke thema's en instrumenten om die ook daadwerkelijk te meten. Om diepgang aan te brengen, focust Het Impactpad zich vooralsnog op de vier thema's: arbeidsparticipatie, duurzame waardeketens, circulaire economie en actief en gezond ouder worden. Volgens de handleiding zal het aantal onderwerpen in de loop van de jaren worden uitgebreid.	
12	Human Rights Impact Assessments	Nomogaia	Nee	Een Human Rights Impact Assessment (HRIA) is een proces om de kloof te meten tussen de toezeggingen van een staat (mensenrechten in theorie) en het daadwerkelijke vermogen van individuen, groepen en gemeenschappen in een land om deze rechten te genieten (mensenrechten in praktijk). Dit assessment kan worden gedaan voordat de activiteit plaatsvindt (ex ante) of nadat de activiteit heeft plaatsgevonden (ex post). HRIA's worden geïmplementeerd met tools of instrumenten die zijn ontworpen voor een specifieke context of beleidsterrein. Ook al heeft het instrument geen directe link met de SDG's, het is voor het onderwerp mensenrechten relevant en toepasbaar met name voor Nederlandse bedrijven met hoge risico's op dit gebied in hun supply chain.	
13	Integrating the SDGs into Corporate Reporting: A Practical Guide	GRI en UNGC	Ja	Deze richtlijnen van GRI en UNGC bieden een stappenplan voor het definiëren van prioriteiten, meten en analyseren, rapporten en integreren en implementeren van doelstellingen op het gebied van de SDG's. Deze wordt gebruikt in combinatie met 'GRI Analysis of the Goals and Targets'.	
14	Kansen pakken en risico's beheersen - Over de samenhang tussen de SDG's en IMVO	De Sociaal-Economische Raad	Ja	Een stappenplan voor een integrale benadering van IMVO en de SDG's. Dit framework bestaat uit zes stappen voor het uitvoeren van IMVO Due Diligence en hierbij worden aanvullende acties beschreven om de SDG's te integreren in strategie en activiteiten.	

A Het instrumentenlandschap

Instrumenten voor SDG-impactmeting en -rapportage					Grote bedrijven	MKB	Gemeenten
Nr.	Instrument	Aanbieder	Link SDG's	Omschrijving			
15	Local Indicators for the 2030 Agenda (Sustainable Development Goals)	Association of Flemish Cities and Municipalities	Ja	De Vereniging Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) werkt samen met lokale overheden om de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling op lokaal niveau te vertalen. Zo heeft het een set van lokale SDG-indicatoren ontwikkeld en beschikbaar gesteld op dit platform. Het doel van het document is om aan de hand van deze indicatoren te monitoren hoe gemeentelijke acties en doelstellingen bijdragen aan het behalen van de SDG's.			
16	MetODD-SDG	Cerise	Ja	De MetODD-SDG is een online tool die sociale ondernemers in staat stelt om hun impact op de SDG's te monitoren door middel van een lijst van micro-economische indicatoren.			
17	Monitoring the global agenda in municipalities: the Mandala tool	Braziliaanse Nationale Confederatie van Gemeenten	Ja	De Mandala is een instrument dat is ontwikkeld door de Braziliaanse Nationale Confederatie van Gemeenten (CNM) voor het monitoren van SDG-impact op lokaal niveau. Het is een online tool die de basisgegevens van elke gemeente visualiseert.			
18	Natural Capital Protocol	Natural Capital Coalition	Nee	Het Natural Capital Protocol biedt een kader waarmee organisaties hun directe en indirecte effecten en afhankelijkheden van natuurlijk kapitaal kunnen identificeren, meten en waarderen.			
19	Responsible Business Simulator	PwC	Ja	The Responsible Business Simulator (tRBS) is een framework ondersteund met een tool. Een van de (afgesplitste) toepassingen is het SDG Measurement. Deze is specifiek gericht op het meten van de impact en het sturen op de SDG's.			
20	SDG Action Manager	B-Lab en UN Global Compact	Ja	De SDG Action Manager is ontworpen om bedrijven te helpen bij het stellen van doelen in lijn met de SDG's en het volgen van voortgang.			
21	SDG Compass Guide	GRI, UN Global Compact, WBCSD	Ja	SDG Compass is een guidance-document voor bedrijven en kan gebruikt worden om de bijdrage aan de SDG's te meten en te monitoren. Het Compass bestaat uit vijf stappen die bedrijven ondersteunen bij het maximaliseren van hun bijdrage aan de SDG's.			
22	SDG Evaluation Tool	Truecost	Ja	Deze tool biedt een kwantitatieve analyse van de bedrijfsprestaties op de SDG's in de waardeketen, van de input van grondstoffen tot productgebruik en verwijdering, binnen de context van de geografische activiteiten van een bedrijf. Belangrijkste kenmerken van de tool zijn: scorekaart van de totale (positieve en negatieve) SDG-prestaties van een bedrijf en individuele scores voor elk doel; vergelijking van de prestaties van een bedrijf met zijn sector en concurrenten; identificatie van de meest relevante SDG's voor een bedrijf, met geprioriteerde risico's en kansen en een gap-assessment dat richting geeft aan de optimalisatie van SDG- investeringen.			

A Het instrumentenlandschap

Instrumenten voor SDG-impactmeting en -rapportage					
Nr.	Instrument	Aanbieder	Link SDG's	Omschrijving	Grote bedrijven MKB Gemeenten
23	SDG localising tool: Localising and measuring Sustainable Development Goals in cities and regions	EPSON European Grouping on Territorial Cooperation	Ja	Deze dienst en webapplicatie ondersteunt lokale en regionale overheden bij het identificeren van regio's die voorop, dan wel achter lopen wat betreft het implementeren van de SDG's. De tool gebruikt verschillende indicatoren om de onderliggende doelstellingen van de SDG's te meten per regio, wat een vergelijking tussen regio's mogelijk maakt. Deze tool biedt ook de optie om als regio eigen doelen te stellen. Dit instrument is nog in ontwikkeling.	
24	SDG Voluntary Local Reviews (VLR)	Europese Commissie	Ja	Het European Handbook for SDG Voluntary Local Reviews biedt beleidsmakers een kader voor het opzetten van een effectief lokaal SDG-controle-systeem dat specifiek gericht is op Europese steden. Per doel worden in het handboek voorbeelden van geharmoniseerde en lokaal verzamelde indicatoren belicht, zodat lokale actoren zichzelf kunnen vergelijken met andere steden en hun eigen specifieke behoeften en uitdagingen kunnen volgen.	
25	Social and Human Capital Protocol	Social & Human Capital Coalition	Nee	Het Social and Human Capital Protocol is een besluitvormingskader waarmee organisaties hun directe en indirecte impact en afhankelijkheden van sociaal en menselijk kapitaal kunnen identificeren, meten en waarderen.	
26	Social Impact Navigator	PHINEO	Nee	De Social Impact Navigator helpt op een eenvoudige manier bij het plannen en implementeren van een project op een impact-georiënteerde manier en helpt vervolgens de resultaten van dit project te analyseren.	
27	Social Return on Investment (SROI)	REDF	Nee	SROI is een raamwerk voor het meten en verantwoorden van waarde die breder is dan alleen financiële waarde. Analoog aan ROI (Return on Investment) vergelijkt het de nettowaarde van de opbrengst met de nettowaarde van de geïnvesteerde middelen. Het SROI-concept is in de loop van de jaren verder aangescherpt en is een populair instrument voor impactmeting.	
28	The 4-dimensional P&L	Trueprice	Nee	Multidimensionale winst- en verliesrekening die niet alleen het financiële, maar ook het natuurlijke, sociale en menselijke kapitaal laat zien.	
29	TIMM	PwC	Ja	Het Total Impact Measurement & Management (TIMM) raamwerk geeft inzicht in de waardes (positief of negatief) van impact die organisaties maken op de samenleving, belastingen, economie en het milieu. Het geeft bedrijven de mogelijkheid om strategieën en investeringskeuzes te vergelijken, waarbij de totale impact van elk onderdeel wordt beoordeeld. De SDG's kunnen aan dit raamwerk worden gelinkt.	

A Het instrumentenlandschap

Instrumenten voor SDG-impactmeting en –rapportage					
Nr.	Instrument	Aanbieder	Link SDG's	Omschrijving	Grote bedrijven MKB Gemeenten
30	Sinzer Tool	Sinzer	Ja	Softwaretool die klanten helpt bij het verzamelen van data en het in kaart brengen van hun maatschappelijke impact.	
31	Total value - Impact valuation to support decision-making	EY	Ja	Total Value is een framework waarmee bedrijven in zeven stappen de meest materiële aspecten van hun waardecreatie kunnen meten. De Total Value-berekening neemt economische -, sociale - en milieewaarden mee.	
32	Towards Common Metrics and Consistent Reporting of Sustainable Value Creation	World Economic Forum	Ja	Een voorstel voor een consistente meetmethode op het gebied van ESG-onderwerpen en SDG-impact. Bedrijven kunnen kiezen uit twee sets van meetmethodes: 'core' en 'expanded'. Hierbij wordt gebruik gemaakt van bestaande rapportage-instrumenten (zoals GRI).	
33	True Value methodology	KPMG	Nee	Een assessment van de meest significante economische -, sociale - en milieu-impact van bedrijven, zowel positief als negatief. De resultaten van het assessment worden gevisualiseerd in de KPMG True Value Bridge.	
34	UN Guiding Principles on Business and Human Rights Reporting Framework	Shift en Mazars	Nee	UN Guiding Principles on Business and Human Rights Reporting Framework richt zich op bedrijven die (willen) rapporteren over mensenrechten. Het bevat tevens een implementatierichtlijn voor bedrijven die rapporteren en assurance-richtlijnen voor zowel interne als externe auditors.	
35	UN Habitat - Roadmap for localizing the SDGs	Global Taskforce of Local and Regional Governments, UNDP, UN Habitat	Ja	'UN Habitat - Roadmap for localizing the SDGs' is een mondiale agenda voor landelijke overheden en regionale overheden voor het behalen van de SDG's in 2030. Eén van de stappen in de agenda is monitoring, die gemeenten houvast kan bieden voor de evaluatie van de vooruitgang die al dan niet is geboekt richting het behalen van de SDG's.	
36	Waarstaatjegemeente.nl	VNG en Telos	Ja	Dit dataplatform bundelt, bewerkt en presenteert data over Nederlandse gemeenten op beleidsterreinen zoals openbare veiligheid, onderwijs en duurzame leefomgeving. De dashboards op het platform maken het mogelijk om data van gemeenten te vergelijken. Daarnaast geeft het platform ook indexcijfers per gemeente voor de verschillende SDG's. Ook biedt het de mogelijkheid om in samenwerking met VNG en Telos nog aanvullende analyses uit te voeren.	

A Het instrumentenlandschap (specifiek voor de financiële sector)

Instrumenten voor SDG-impactmeting en -rapportage				
Nr.	Instrument	Aanbieder	Link SDG's	Omschrijving
37	A Guide to Classifying the Impact of an Investment	Impact Management Project	Nee	Handleiding/gids voor investeringsclassificatie dat een stappenplan biedt voor het classificeren van beleggingen op basis van impactgegevens die reeds beschikbaar zijn over de onderliggende activa.
38	ESG Impact Ratings	Inrate	Ja	Deze methode kan ook de welwillendheid en het vermogen van bedrijven meten om negatieve impact effectief te verminderen. De methode hanteert een vierpuntenschaal om een score te bepalen. Deze scores zijn bedoeld om inzicht te geven voor thematisch beleggen, koolstofarme beleggingen en index-producten en de ecologische voetafdruk van portefeuilles.
39	Impact 360 Tool	IMUG	Ja	Deze tool evalueert projecten op hun bijdrage aan de SDG's en biedt een kwantitatieve en kwalitatieve impactbeoordeling van individuele (investerings-)projecten. De output van de tool is een kwantitatieve berekening van de positieve bijdrage van een project aan de lokale en mondiale SDG-agenda, evenals een gevisualiseerd rapport met een bijbehorend label.
40	The Impact Radar	UNEP	Ja	De Impact Radar stelt impactcategorieën (bijvoorbeeld water, klimaat, biodiversiteit, inclusiviteit) voor die voortkomen uit kernelementen van duurzaamheid, waaronder de SDG's. Deze categorieën vormen de basis voor investeren in positieve impact en bieden sturing hoe positieve impact wordt gedefinieerd.
41	IRIS+	GINN	Ja	IRIS + is een instrument dat standaarden en normen van Impact Measurement and Management samenbrengt en ingaat op de specifieke behoeften van investeerders. Relevante karakteristieken zijn: kernindicatoren-sets (gebaseerd op best-practices in de sector); thematische taxonomie (gebaseerd op algemene impactcategorieën); catalogus van indicatoren die veel worden gebruikt door impactinvesteerders; overzicht van methodes voor de berekening van de indicatoren.
42	Portfolio Impact Footprint	Impact Cubed	Ja	Portfolio Impact Footprint meet wat de duurzame impact is van investeringen en/of eigen vermogen dat is geïnvesteerd.
43	SDG Aligned Impact Assessment	South Pole	Ja	Kwalitatieve en kwantitatieve analyses om inzicht te krijgen in hoeverre investeringen in lijn zijn met de SDG's.
44	SDG Impact indicators	De Nederlandse Bank	Ja	Dit instrument is een leidraad voor investeerders om met behulp van voorgestelde SDG-indicatoren investeringen in duurzame ontwikkeling te volgen en te vergelijken. De leidraad geeft een beperkt aantal indicatoren voor elk SDG, wat investeerders helpt om gericht impactdata te verzamelen.
45	SDG Portfolio Analysis	Inrate	Ja	SDG Portfolio Analysis biedt informatie over hoe een beleggingsportefeuille bijdraagt, positief of negatief, aan de SDG's.
46	SDG Solutions assessment	ISS-ESG	Ja	Meet de impact en de bijdrage aan de SDG's in openbaar verhandelde fondsen en portefeuilles.

A Het instrumentenlandschap (specifiek voor de financiële sector)

Instrumenten voor SDG-impactmeting en -rapportage

Nr.	Instrument	Aanbieder	Link SDG's	Omschrijving
47	SEB Impact Metric Tool	SEB group	Nee	De Impact Metric Tool is een kwantitatief framework dat gebruikt kan worden om een investeringsportfolio te beoordelen aan de hand van de SDG's.
48	Sustainable Development Goals Assessment	Vigeo Eiris	Ja	Methode om te meten in hoeverre het gedrag en productaanbod van een bedrijf bijdraagt aan de SDG's. De uitkomsten geven inzicht in de positieve bijdrage maar ook op verbetergebieden.
49	Sustainable Product Research	Sustainalytics	Ja	Het Sustainable Product Research van Sustainalytics biedt investeerders de mogelijkheid om bedrijven te identificeren die bijdragen aan een duurzamere wereld. De analyse focust zich op bedrijfsomzetten en omvat twaalf sociale- en milieuthema's. Een overzicht geeft weer hoe deze thema's linken aan de SDG's.
50	Toniic SDG Impact Theme Framework	Toniic	Ja	Het Toniic SDG Impact Theme Framework stelt impactbeleggers in staat hun investeringen in lijn te brengen met de SDG's en daardoor meer afstemming en synergie te vinden in mondiale investeringsmogelijkheden.

B SDG-gerelateerde indices

Aanvullend op de instrumenten in scope voor dit onderzoek zijn er ook een aantal relevante SDG-gerelateerde indices verzameld zoals rankings, macro-datadashboards en benchmarks.

SDG-gerelateerde indices			
Nr.	Instrument	Aanbieder	Omschrijving
1	SDG Tracker	Our World in Data	De SDG Tracker presenteert gegevens over alle beschikbare indicatoren uit de 'Our World in Data'-database, met behulp van officiële statistieken van de VN en andere internationale organisaties.
2	Sustainable Development Report, Index & Dashboards	Sustainable Development Solutions Network & Bertelsmann Stiftung	Internationale SDG-index en monitor waarin de voortgang van de SDG's wordt gepresenteerd middels een rapport en interactieve dashboards. Tevens worden hierin o.a. landen gerangschikt op basis van SDG-prestaties.
3	European Cities SDG Index (prototype versie)	Sustainable Development Solutions Network & Telos	Dashboard dat Europese steden vergelijkt op SDG-prestaties. Het rapport geeft een overzicht van de belangrijkste sterke en zwakke punten van 45 hoofdsteden en grote stedelijke gebieden in de EU en de EVA-landen.
4	Aloha+ Challenge Dashboard	State of Hawaii	Dit dashboard meet de voortgang over de duurzaamheidsdoelen van Hawaï. De Aloha + Challenge wordt erkend als een gelokaliseerd VN-raamwerk voor de SDG's.
5	Atlas of Sustainable Development Goals 2018	The World Bank	Presenteert kaarten, grafieken en verhalen met betrekking tot de SDG's. De atlas bespreekt trends, vergelijkingen en meetproblemen met behulp van toegankelijke en deelbare datavisualisaties.
6	Nieuwe Economie Index (NEx)	MVO Nederland door SEO Economisch Onderzoek & Partners	Jaarlijks onderzoek dat in één cijfer uitdrukt hoe duurzaam het Nederlands bedrijfsleven is. Dit eindcijfer is een gewogen gemiddelde van verschillende thematische indicatoren om de afstand tot de 'nieuwe' economie te meten.
7	Transparantiebenchmark	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat	2-jaarlijks onderzoek naar de transparantie van MVO-verslaglegging onder de circa 500 grootste bedrijven. In 2018 zijn de criteria geactualiseerd en is er ook aandacht voor de SDG's.
8	World Environment Situation Room	United Nations Environment Programme	Dynamisch/realtime kennisplatform voor het delen en verzamelen van zeer uiteenlopende globale, landelijke en lokale duurzaamheidsdata.
9	WBA's Benchmarks (o.a. SDG2000)	World Benchmarking Alliance	WBA ontwikkelt benchmarks om de prestaties van bedrijven op de SDG's te vergelijken. De benchmarks zijn of worden ontwikkeld voor verschillende duurzaamheidsthema's. WBA presenteert onder andere een lijst met 2000 meest invloedrijke bedrijven wereldwijd om de SDG's te behalen.

C Instrumenten voor het zetten van de eerste stappen

Hieronder een verzameling van publicaties en instrumenten die helpen om de eerste stappen te zetten op het gebied van SDG-impactmeting en -rapportage.

Instrumenten voor de eerste stappen op het gebied van SDG-impactmeting			
Nr	Instrument	Aanbieder	Omschrijving
1	SDG Ambition – Scaling Business Impact for the Decade of Action	UNGC, Accenture, SAP	Dit initiatief heeft tot doel bedrijven uit te dagen en te ondersteunen om de SDG's in hun kernactiviteit te integreren en hun impact hierop te meten en monitoren. Organisaties kunnen hiermee ook hun huidige prestaties beoordelen en risico's en kansen identificeren op het gebied van de SDG's. Dit initiatief is gelanceerd in Davos tijdens het World Economic Forum 2020.
2	Guidance for the identification of impact and indicators for activity level SDG impact reporting	Gold Standard	Document dat een methode omschrijft om SDG-impact te identificeren en daar indicatoren aan te koppelen. Het document geeft tevens uitleg hoe te rapporteren over impact.
3	SDG Compass	WBCSD, United Nations Global Compact, GRI	Openbare website die als bron kan dienen voor organisaties die starten met de SDG's. De site geeft een overzicht van de inhoud van de doelen, de indicatoren, de bestaande tools voor meten en implementatie en publicaties over de SDG's.
4	Measuring Effectiveness: Roadmap to Assessing System-level and SDG Investing	TIIP en IIRC Institute	Stappenplan voor het begrijpen, effectief inzetten en meten van impact op de SDG's.
5	SDG QuickScan	Advies bureau Schuttelaar & Partners	De SDG QuickScan geeft organisaties inzicht waar de meeste impact is te behalen en welke eerste stappen kunnen worden gezet.
6	SDG Selector	PwC	Tool om met algemene en openbaar beschikbare informatie, (bijvoorbeeld sector, product- en dienstenportefeuille) te bepalen welke SDG's relevant zijn voor de desbetreffende organisatie.
7	SDG Impact Assessment Tool	Ramboll	De tool vraagt organisaties om een vragenlijst in te vullen die leidt tot een overzicht van de SDG's die beïnvloed worden door de desbetreffende organisatie en waar potentie ligt voor (het vermeerderen van) positieve impact.
8	SDG Impact assessment tool	SDSN Northern Europe	Tool in de vorm van een zelfassessment. In de eerste plaats een leerervaring en een eerste strategische stap naar verduurzaming. De tool geeft sturing aan een eenvoudige manier om binnen organisaties aan de slag te gaan met de SDG's.
9	The Sustainable Development Goals, integrated thinking and the integrated report	IIRC	Beschrijving van hoe SDG's kunnen worden verwerkt in een geïntegreerd jaarverslag met financiële en niet-financiële informatie.
10	MVO Risico Checker	MVO Nederland	Helpt ondernemers, met name uit het MKB, om snel inzichtelijk te maken welke risico's ze lopen op gebieden die raken aan duurzaamheid en wat ze kunnen doen om deze te beperken. De onderwerpen zijn relevant voor de SDG's.
11	Global Business Navigator	PwC	Tool waarin de meest relevante SDG's en subdoelen worden geïdentificeerd. Het geeft inzicht in kansen en risico's voor organisaties in relatie tot de SDG's.
12	SDG Industry Matrix	KPMG en UN Global Compact	Zes matrices die sectorspecifieke praktische voorbeelden en ideeën bieden voor acties op het gebied van elke SDG.

C Instrumenten voor het zetten van de eerste stappen

Instrumenten voor de eerste stappen op het gebied van SDG-impactmeting			
Nr	Instrument	Aanbieder	Omschrijving
13	Recommendations for SDG Disclosures	Carol Adams, Russell Picot, Paul Druckman	Biedt een overzicht van relevante principes voor SDG-rapportering.

Dankwoord

Door middel van interviews hebben we de onderzoeksdoelstellingen vanuit verschillende perspectieven belicht. De interviews zijn afgenomen met SDG-experts, aanbieders en gebruikers van instrumenten, kennisinstellingen, overheidsinstanties en netwerkorganisaties.

We willen de volgende personen hartelijk bedanken voor hun inzichten en kennis die zij met ons hebben gedeeld:

Adrian de Groot Ruiz (Impact Institute), Bas de Groot (CBS), Dennis van Elswijk (CBS),
Desirée van de Ven (Gemeente Utrecht), Emma Verheijke (Sinzer), Erwin van Overbeek (MVO NL),
Gert-Jan Lieffering (Eosta), John Dagevos (Telos), Jos Reinhoudt (MVO NL), Lieneke Hoeksma (CBS),
Linda van Beek (UN Global Compact Network NL), Marcela Rilovoc (Better Places), Maresa Oosterman (SDG Nederland),
Stan Abma (VNG), Tjeerd Krumpelman (ABN AMRO).

Dit rapport is opgesteld door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. in opdracht van Logius, onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Alle intellectuele eigendomsrechten ten aanzien van dit rapport zijn voorbehouden aan Logius. PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. en Logius aanvaarden geen aansprakelijkheid, zorgplicht en/of verantwoordelijkheid jegens enige partij of persoon in verband met het rapport.

Voor verdere informatie over dit rapport kunt u contact opnemen met Logius, postbus 96810 , 2509 JE Den Haag.

© 2020 Logius, Ministerie van Binnenlandse Zaken. Alle rechten voorbehouden.